

TYÖVÄEN
OPINTOKERHO=
OPAS

TOIMITTANUT
TSL:n OPINTOJOHTOKUNTA

HELSINKI / TYÖVÄEN SIVISTYSLIITTO

374 K
TYÖVÄEN

TYÖVÄEN OPINTOKERHO-OPAS

TOIMITTANUT
TSL:n OPINTOJOHTOKUNTA

HELSINKI / TYÖVÄEN SIVISTYSLIITTO

Jyväskylässä 1943
Osuuskunta Työn Voiman i.l. kirjapainossa.

Alkuhuomautuksia.

Työväen opintokerho-opas ilmestyy nyt kolmantena korjattuna painoksena. Korjaukset, jotka rajoittuvat etupäässä asian käsittelyjärjestykseen, eivät kuitenkaan ole muuttaneet kirjan luonnetta. Se on edelleen tarkoitettu työväen opintokerhojen ja opintotyön tekijäin käsikirjaksi ja samalla Työväen Sivistysliiton julkaisemien opintosuunnitelmien yleiseksi johdannoksi. Päähuomio on kiinnitetty kerhojen opintotyön neuvontaan. Järjestöllisten tehtävien sekä opintokokousten „lisäohjelmaa” koskevien seikkojen selvittely on sen sijaan jätetty vähemmälle.

T S L : n O p i n t o j o h t o k u n t a.

Sisällys.

Alkuhuomautuksia	3
1. Opintokerhotyön asema nykyaikaisessa kansansivistystyössä	5
2. Mikä on opintokerho?	6
3. Opintokerhotyön merkitys	8
4. Opintokerhojen järjestö rakenne	11
5. Opintokerhojen jäsenet ja toimihenkilöt	16
6. Opintokerhon perustaminen	21
7. Opintoaineen valinta	25
A. Aineenvalinnan perusnäkökohdat	25
B. Perusjärjestöjen opintosuuntaustarpeet	31
C. Ajankohtaiset ja yleissivistykselliset opintoaineet ..	37
8. Toiminta- ja opintovälineet	42
9. Opintomuodot	44
10. Miten kerhossa opiskellaan?	51
11. Opintokerhotyön yleinen järjestely	59
12. Opintokerhon talous	63
13. Yhteistyö muun vapaan kansansivistystyön kanssa	69
14. TSL:n kerhoneuvonnan hyväksikäyttäminen	71
15. Opintokerhojen yhteistoiminta ja paikalliset työväen sivistystyöjärjestöt	73
16. Mallisäännöt jonkin yhdistyksen keskuudessa toimivia opintokerhoja varten	75
17. Mallisäännöt itsenäisiä opintokerhoja varten	77
Asiahakemisto	81

1. Opintokerhotyön asema nykyaikaisessa kansansivistystyössä.

Entistä syvempi käsitys sivistyksen olemuksesta on johtanut siihen, että nykyaikaisessa kansansivistystyössä otetaan huomioon sivistettävien, sivistystyössä aktiivisesti mukana olevien, läheisimmät, osittain yksilöllisetkin tarpeet ja pyritään kaikin tavoin herättämään opiskelijoissa omatoimisuutta. Jokaisen on kirjoista, luennoista ja opetuksesta saamansa tiedot ja toisaalta elämästä kerätyt kokemukset sulatettava ja yhdistettävä käyttökelpoiseksi sivistyspääomaksi. Näin tulevat vapaan kansansivistystyön oleellisimmiksi muodoiksi vapaaseen ainevalintaan perustuvat opistot ja niiden työyhteisömuodot (opintopiirit) sekä vapaat opintokerhot, joiden tarkoituksena on avustaa ja ohjata opintoja harrastavia omakohtaiseen itseopiskeluun. Tilapäisesti suoritettu kirjain lukeminen ja erillisten luentojen kuuntelu ei vielä ole itseopiskelua sanan varsinaisessa mielessä. Vasta siten kun on ryhdytty omatoimisesti ja järjestelmällisesti lukemaan, suoritetaan todenteolla itseopiskelua. Itseopiskelu perustuu lähinnä kirjojen järjestelmälliseen lukemiseen, mutta voidaan apuna käyttää muitakin opiskelutyömuotoja, esim. luentoja ja opastusta (oppitunteja).

Opintokerhotoiminnan merkitys on huomattava juuri siksi, että se on omiaan kehittämään kansansivistystyötä voimaperäiseksi saattamalla toisaalta kirjoihin perustuvan omatoimisen ja toisaalta työyhteisöllisen opiskelun keskeisimpään asemaan. Pohjoismaiden vapaassa kansansivistystyössä yleensä, ja erikoisesti työväen sivistystyössä, onkin opintokerhoilla jo tällainen asema. Luentotoimintaa käytetään kyllä edelleenkin ja se on

tarpeellista ja välttämätöntä eritoten niin laajassa ja harvaan asutussa maassa kuin esim. Suomessa. Mutta siinäkin pyritään toteuttamaan ohjetta, että sen tulee johtaa itseopiskeluun ja täydentää sitä. Samoin palvelee kirjastotoiminta vallankin Ruotsissa jo erittäin suuressa määrin järjestettyä itseopiskelua ja opintokerhotyötä.

Työväen opintokerhotoiminta maassamme on kehittynyt lähinnä niistä lukuseuroista ja puhujaseuroista, joita melkoisen runsaasti esiintyi työväenyhdistyksien keskuudessa työväenliikkeen alkuaikoina. Useat puhujaseurat olivat jo 20—25 vuotta sitten saavuttaneet nykyisiä opintokerhoja vastaavat työmuodot. Sos.-dem. Nuorisoliitto alkoi sitten vuosien 1913—14 vaiheilla järjestää opintopiirityötä aivan nykyisissä muodoissa. Heräte tähän tuli Ruotsista, jossa v. 1912 oli perustettu työväen sivistysliitto (A.B.F.). Mutta vasta sitten kun Työväen Sivistysliitto, joka perustettiin maahamme v. 1919, ryhtyi työtä suunnitelmallisesti ohjaamaan, alkoi opintokerhotyö saada laajempaa kannatusta työväen ja työväenliikkeen piirissä. Valtionavustusta ryhdyttiin Suomessa antamaan opintokerhoille ja opintokerhoneuvontaan v. 1921.

2. Mikä on opintokerho?

Itseopiskelu. Moni työläinen on — olemalla mukana yhteiskunnallisessa elämässä ja työväenliikkeessä — välittömästi hankkinut huomattavan määrän tietoja ja käytännöllistä taitoa. Käytännölliselle kokemukselle onkin aina annettava suuri arvo. Ja myös varsinaisen opiskelun avulla saavutettu tieto olisi, mikäli mahdollista, aina verrattava siihen, mitä itse kukin on kokenut ja havainnut.

Kokemuksellista tietä saadut tiedot ja taidot eivät kuitenkaan nykyaikana riitä. On paljon sellaisia tietoja, joita yksilö tavallisesti ei voi omien kokemustensa tai oman ajattelunsa avulla

hankkia itselleen, koska siihen ei riitä hänen aikansa eikä kykynsä. Siksi on jokaisen pyrittävä hankkimaan myös sellaisia tietoja, joita toiset ovat saaneet selville ja esittäneet. Tämä toisten esittämien tietojen omaksuminen tapahtuu parhaiten *järjestelmällisesti opiskelemalla* niitä tiedon ja käytännön aloja, joita kulloinkin tahdotaan oppia. Opiskelua voidaan taas harjoittaa joko käymällä *koulua* tai n.s. *itseopiskelun avulla*. Aikuisten työläisten opiskelu voi yleensä olla vain itseopiskelua.

Itseopiskelulla on monet hankaluutensa, eritoten henkilölle, joka on siihen tottumaton ja jonka täytyy opiskella yksin. Ensiksi on kirjain valinta vaikea. Opiskelija voi saada käsiinsä liian vaikean tai muuten sopimattoman kirjan, väsyä ja jättää opiskelun kesken. Yksikseen opiskelu vaatii myös tarmoa ja lujaa tahtoa toteuttaa aikomuksensa kaikista vaikeuksista huolimatta; sellaista tarmoa ei kaikilla ole. Sitäpaitsi ovat kirjat varsin kalliita ja niiden hankinta tarpeellisessa määrässä monellekin vaikeaa.

Näitä vaikeuksia voi kyllä jonkinverran välttää kysymällä neuvoja kirjain valinnassa ja lainaamalla kirjat jostakin kirjastosta. Parempi on kuitenkin perustaa pieni *yhtymä itseopiskelua* varten. Tällaista *työyhteisöä itseopiskelua* varten nimitetään *opintokerhoksi*, usein lyhennettynä vain *kerhoksi*.

Opintokerhon käsite. Opintokerhokäsite ei ole vielä täysin vakiintunut ja kiinteä. Tämän takia on hieman vaikea tehdä tarkkaa eroa opintokerhon ja sitä lähellä olevien valistustyöyhteisöjen ja -muotojen välillä. Tällaisia opintokerhoa sangen lähellä olevia yhteisöjä ja valistustyömuotoja ovat esim. eri järjestöjen lähinnä työläisnuoriso-osastojen *viikkokokoukset* ja työväenyhdistysten toimeenpanemat *keskustelukokoukset*, joita aikaisempina aikoina järjestettiin runsaasti „puhujaseurojen” nimisinä. On kerhomuotoja, jotka läheisesti muistuttavat näitä ja muita samantapaisia valistustyömuotoja; esim. yleisohjelmaisella kerholla on suunnilleen samantapainen ohjelma kuin viikkokokouksilla ja keskustelukerholla samantapainen kuin puhujaseuran keskustelukokouksilla. Mutta nämäkin kerhomuodot

eroavat ensinmainituista kahdessa huomattavassa suhteessa: 1) sikäli, että opintokerhoilla on *oma pieni jäsenistönsä*, joka säännöllisesti on opintotyössä mukana ja jonka mukana olemisesta tehdään merkintöjä kerhon pöytä- tai päiväkirjaan, ja 2) että jo näissä kerhojen alkeismuodoissa ilmenee pyrkimys varsinaiseen *suunnitelmalliseen itseopiskeluun*. Opintokerhojen yleisenä ohjeena on nim. pidettävä, että sellaisissakin kerhoissa, jotka eivät aivan keskitetysti opiskele jotakin ainetta, kuitenkin olisi jonkinlainen opinnollinen harrastus keskittävänä tekijänä; tällais-tenkin kerhojen on vähitellen totutettava jäsenet vakavampaan itseopiskeluun.

Opintokerho on tavallaan pieni yhdistys. Työväen riennoissa esiintyy kuitenkin jo ennestään moninaisia osastoja ja yhdistyksiä (perusjärjestöjä). Jottei opintokerho olisi haittana muulle järjestötoiminnalle, ei sen työhön ole sisällytettävä varsinaista yhdistystoimintaa, eikä sitä ole pidettävä yhdistyksenä, seurana tai osastona, vaan *vapaampana ja vaatimattomampana yhtymänä, työyhteisönä*. Samoista syistä myös suosittelemme kerhoja perustettavaksi etupäässä perusjärjestöjen yhteyteen. Jonkin yhdistyksen turvissa opintokerho muutenkin parhaiten menestyy. Missä kerhon pääyhdistykseksi sopivia järjestöjä ei ole, tai olosuhteet muuten sitä vaativat, voidaan kuitenkin perustaa n.s. itsenäisiä opintokerhoja. Kaikki työväen kerhot noudattavat yleensä TSL:n mallisääntöjä ja ilmoittautuvat liitolle sekä ovat kiinteässä ja jatkuvassa neuvontayhteydessä liiton kanssa.

3. Opintokerhotyön merkitys.

Opintokerho ja itseopiskelija. Opintokerhon merkitys perustuu ennenkaikkea siihen, että se on meillä vallitsevissa olosuhteissa osoittautunut nykyisen vapaan sivistystyön joustavimmaksi työmuodoksi ja että se paremmin kuin muut opintotyön muodot johtaa itsenäiseen tietojen hankintaan ja saa aikaan jatkuvaa itsekasvatusta. Se on erittäin sopiva ja tehokas opis-

kelumuoto myös harvaan asutulla maaseudulla ja silloin, kun verraten pienet ryhmät haluavat saada aikaan harrastustensa mukaista opiskelua. Se saadaan helposti mukautumaan melkein millaisiin olosuhteisiin tahansa.

Kerho-opiskelun etuna on vielä se, että sen vaikutuksesta saadaan opiskelutoimintaan innostumaan paljon sellaisiakin, jotka eivät yksin tulisi koskaan alkaneeksi opiskelua. Opintokerhoissa innoittavat, tukevat ja opastavat opiskelijat toinen toistaan. Vanhemmat ja kokeneemmat voivat elämänviisaudellaan ja kokemuksiensa antamalla opetuksilla täydentää ja selventää sitä, mikä pelkkänä teoreettisena tietona ja opiskeluna jäisi monelle epäselväksi tai merkityksettömäksi.

Opintokerho voidaan perustaa käytännöllisesti katsoen tyhjin käsin ja kaikkialle, missä useammat opinhaluiset voivat säännöllisesti tavata toisensa. Opintokerho onkin ennenkaikkea eräänlainen itseopiskelijain työyhteisö, jonka menestyksellinen toiminta perustuu kaikkien kerhon jäsenten ponnistuksiin opiskelun kohteina olevien asiain selvittämiseksi. Opintokerho hankkii tarvittavat kirjat yhteisillä varoilla, joten se voi tarjota jäsenilleen tässä suhteessa suurta taloudellista helpotusta. Työkauden päätyttyä jäävät nämä kirjat (tai suurin osa niistä) joko kerhon tai pääyhdistyksen kirjastoon, joten ne jatkuvastikin hyödyttävät työläisopiskelijoita. Se voi myös tarvittaessa suhteellisen pienin kustannuksin hankkia ammattimaista opetusta joko suullisen tai kirjeellisen opastuksen muodossa. Opintokerho voi saada pientä avustusta myös yleisistä varoista.

Opintokerho ja järjestö. Sen lisäksi että opintokerhot edellä hahmoiteltuun tapaan ovat hyödyksi yksityisille opiskelijoille, on opintokerhotoiminnalla suoranaisesti merkitystä myös niille järjestöille, joiden piirissä kerhot toimivat. Kerhotoiminnan vaikutukset voidaan tältä kannalta katsottuna jakaa kahteen ryhmään: opinnollisiin ja järjestöllisiin.

Opinnolliset vaikutukset. Kansanvaltaisen järjestöelämän kannalta on tärkeää, että siihen osaaottavat ovat mahdollisimman tietorikkaita ja harkintakykyisiä, jotta he voivat menestykselli-

sesti toimia tarkoitustensa toteuttamiseksi. Henkinen vireys, tiedonhalu, harrastus j.n.e. ovat seikkoja, jotka kaikki ovat omiaan kehittämään toimintakykyisiä jäseniä. Nämä henkiset ominaisuudet ovat kuitenkin sellaisia, jotka kehittyvät ja kasvavat sikäli, mikäli niille annetaan riittävästi kohteita ja tilaisuutta ilmenemiseen, ja opintokerhotyö juuri antaa tilaisuuksia henkisten voimien koettelemiseen m.m. alustusten laatimisessa ja keskusteluissa. Opintokerhot vielä suoranaisesti lisäävät jäsenten tietoja erilaisilla elämän ja järjestötoiminnan aloilla. Mutta ennenkaikkea on huomattava, että opintokerhon vaikutus ei rajoitu ainoastaan tähän, vaan se opastaa kerholaisia tarkoituksenmukaisten tiedonhankintamenetelmien löytämisessä ja niiden omaksumisessa. Juuri opintomenetelmiin totuttaessaan opintokerho tekee työtä, jolla on usein työläisopiskelijain koko vastaisen tiedonhankinnan kannalta katsottuna aivan ratkaiseva merkitys.

Erikoisesti on vielä muistettava, että opintokerhoissa joudutaan aina harjaantumaan myös järjestötehtävien suorittamiseen. Opintokerhohan on yhdistys virkailijoineen. Tosin kerhohen viralliset asiat ovat vähäiset, mutta niidenkin huolellinen suorittaminen antaa aina muutamille tilaisuuden harjoitteluun vaativampien tehtävien varalle. Niinikään opintokokouksissa johdetaan puhetta ja pidetään pöytäkirjaa samaan tapaan kuin muidenkin järjestöjen kokouksissa. Ja kun näissä kokouksissa vielä puheenjohtaja ja sihteeri vaihtuvat, joutuvat verraten monet harjoittelemaan näiden tehtävien hoitamista. Näillä seikoilla on melkoinen merkitys järjestöjen luottamusmiesten ja muiden pystyvien toimihenkilöiden kasvattamisessa. Opintokerhon merkitys henkisesti pirteiden jäsenten kasvattamisessa kaikkien työväen järjestöjen piirissä on kiistaton.

Järjestölliset vaikutukset. Ruotsin ammattiyhdistysliikkeessä on jo pitkän aikaa ollut erittäin keskeisenä kysymyksenä n.s. massan aktivisoiminen. Liikkeen laajentuminen on näet johtanut siihen, että passiivisten jäsenten määrä on suhteellisesti kasvamistaan kasvanut. Suuret osastot eivät ole kyenneet anta-

maan kaikille jäsenille mahdollisuuksia toimintaan järjestön puitteissa. Tällaisten passiivisten jäsenten panos jää kaikessa toiminnassa verraten heikoksi. Saadakseen mahdollisimman monet jäsenistään aktiivisesti mukaan toimintaan, ovat Ruotsin ammatilliset keskusjärjestöt kiinnittäneet varsin suurta huomiota m.m. opintokerhotoimintaan.

Meilläkin on kaikkien järjestöjen piirissä opintokerhotoiminnan tehostaminen ja kehittäminen eräs keino tuon ongelman ratkaisemiseksi. On todettu, että pienet opintoryhmät ovat omiaan tuomaan vilkkautta osastojen sisäiseen toimintaan, kouluttamaan järjestöelämässä ja muussa ammatillisessa liikkeessä eri tehtäviin sopivia toimihenkilöitä, lisäämään tietoja taloudellisista ja valtiollisista y.m. kysymyksistä, kehittämään loogillista ajattelukykyä sekä herättämään korkeampia henkisiä harrastuksia.

Opintokerhojen järjestöllisenä vaikutuksena on vielä mainittava niiden vaikutus järjestöjen sisäiseen elämään. Kun järjestön jäsenet joutuvat kerhoissaan monipuoliseen yhteistoimintaan keskenään ja oleskelemaan paljon toistensa seurassa, niin he tulevat toisilleen läheisemmiksi, he oppivat tuntemaan toisensa paremmin ja perusteellisemmin kuin virallisissa kokouksissa, joissa syntyneitä erimielisyyksiäkään ei voida yhtä helposti torjua kuin kerhoissa, joissa jäsenet voivat monipuolisemmin perehtyä toistensa käsityksiin ja vaikuttimiinkin. Toverillisen suhtautumisen ja elävän yhteenkuuluvaisuuden merkitystä ei voida koskaan kylliksi korostaa työväenliikkeessä, eikä mitään toimintamuotoa, joka on omiaan niitä kehittämään, saa laiminlyödä.

4. Opintokerhojen järjestörakenne.

Kuten edellä mainittiin suosittelee TSL opintokerhojen perustamista joidenkin rekisteröityjen järjestöjen yhteyteen eli niiden alaisiksi. Mutta jollei sopivaa järjestöä palkkakunnalla ole, niin silloin kerho voidaan muodostaa itsenäiseksi ja rekisteröidä.

Yhdistysten alaiset opintokerhot. Pääyhdistys vahvistaa tällaisen kerhon säännöt ja niihin tehdyt muutokset ja valitsee kerholle yhden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan. Kerho on myös pääyhdistykselle vastuunalainen toiminnastaan, mutta on sillä kuitenkin sisäinen toimintavapaus ja oma talous. Jos kerho lopettaa toimintansa, on sen varat ja muu jäljelle jäänyt omaisuus luovutettava pääyhdistykselle. Yhdistys ei kuitenkaan vastaa kerhon veloista eikä sitoumuksista. Kts. asianomaisia mallisääntöjä.

Kerho voidaan perustaa minkä perusjärjestön yhteyteen tahansa. Erikoisesti olisi työväenyhdistysten, ammattiosastojen, työläisnuoriso-osastojen, urheiluseurojen ja naisosastojen perustettava keskuuteensa kerhoja. Jos pienillä paikkakunnilla on useita perusjärjestöjä, ei jokaisen yhteyteen kerhoa voida perustaa, vaan on sovittava, minkä järjestön muodolliseen yhteyteen asiallisesti yhteinen kerho perustetaan. Näin voidaan kerho perustaa esim. työväenyhdistyksen alaiseksi niin, että muiden järjestöjen jäsenet voivat kuulua siihen. Myös voidaan kerho perustaa esim. kahden perusjärjestön yhteiseksi. Perusjärjestöjen olisi yleensä sallittava muidenkin kuin järjestöjen jäsenten kuulua kerhoon.

Itsenäiset opintokerhot. Missä kerhon pääyhdistykseksi sopivaa järjestöä ei ole, on kerho tietenkin perustettava itsenäiseksi. Samoin, jos kerhoon liittyvät jäsenet ovat etupäässä järjestyttämiä. Myös siinä tapauksessa, ettei päästä sovintoon siitä, minkä järjestön muodolliseen yhteyteen usean perusjärjestön jäsenten yhteinen kerho järjestetään, voi olla tarkoituksenmukaista perustaa se itsenäiseksi. Kun itsenäiset kerhot joutuvat toimimaan vieläkin enemmän omin voimin kuin järjestöjen alaiset kerhot, on erikoisesti näiden itsenäisten kerhojen syytä olla kiinteämmässä yhteydessä liittoon. Kts. itsenäisten opintokerhojen mallisääntöjä.

Kerhojen ilmoittautuminen yhdistysrekisteriin. Yhdistysten alaisia kerhoja ei tietystikään tarvitse ilmoittaa yhdistysrekisteriin. Niiden toiminnasta vastaa pääyhdistys, m.m. kerhon

iltamaluvat hankkii yhdistys niminsä. Itsenäisiä kerhoja varten laaditut mallisäännöt kelpaavat myös rekisteröimistä varten. Yhdistyslaki edellyttää kuitenkin myös rekisteröimättömien yhdistysten olemassaolon ja toimintavapauden yhdistyslain 32 §:ssä säädettyin rajoituksin — rekisteröimättömät yhdistykset eivät voi „saavuttaa oikeuksia, tehdä sopimuksia, kantaa ja vastata”. — Opintokerhot ovat kuitenkin siksi pieniä yhdistyksiä ja taloudellinen puoli niiden toiminnassa niin vähäpätöinen, että ne voivat toimia yleisen yhdistymisvapauden turvissa ilman rekisteröimistäkin. Melkeinpä ainoa haitta on siinä, että rekisteröimättömältä yhdistykseltä voidaan kieltää maksullisten iltamien toimeenpano. Viranomaisten asettaessa esteitä rekisteröimättä olevan itsenäisen kerhon toiminnalle, voidaan kerho ilmoittaa yhdistysrekisteriin. Tämä tapahtuu parhaiten TSL:n toimiston välityksellä. Rekisteriin merkityn kerhon toimihenkilöiden on muistettava, että jos kerho ei jaksu myöhemmin toimia, on se virallisesti ja sääntöjen mukaisesti purettava, jolloin tehdään myös pesänselvitys ja ilmoitetaan toiminnan lopettamisesta yhdistysrekisteriin.

Kerhon toimikunta ja toimihenkilöt. Opintokerhon käytännöllisiä asioita hoitaa *toimikunta*. Siihen kuuluvat *puheenjohtaja*, joka johtaa puhetta kaikissa virallisissa kokouksissa, *sihteeri*, joka pitää pöytäkirjaa virallisissa kokouksissa, *rahastonhoitaja* ja *opinto-ohjaaja* tai, jos kerho on jakaantunut alaryhmiin, kaikkien näiden opinto-ohjaajat. Jos kerho katsoo olevan asialle eduksi valita saman henkilön sekä opinto-ohjaajaksi että puheenjohtajaksi (tai sihteeriksi), niin sääntöjen määräykset eivät tietenkään sitä estä. Yhdistysten alaisissa kerhoissa valitsee kerho yhden varsinaisen ja yhden varatilintarkastajan. Itsenäinen kerho valitsee itse molemmat varsinaiset ja varatilintarkastajat.

Opintoryhmät. Kerho voi tarpeen vaatiessa jakaantua kahteen tai useampaan *opintoryhmään*. Järjestöllisissä asioissa kerho toimii kokonaisuutena ja toimikunnan on oltava yhteinen. Taloudenhoito ja tllinpito on myös yhteinen, mutta olisi rahastonhoitajan hyvä eroittaa jollakin merkinnällä kunkin ryhmän menot.

Opintotyössä toimivat nämä ryhmät itsenäisesti oman opinto-ohjaajansa johdolla. Opintoryhmiä voidaan perustaa esim. seuraavissa tapauksissa: 1) Jos kerhon jäsenluku kasvaa yli 20, tulee yhteinen opiskelu liian hankalaksi: on vaikeata löytää sopivaa ainetta, jota kaikki jäsenet harrastaisivat, eikä kaikilla ole tilaisuutta työkauden kuluessa esiintyä alustuksenlaatijana. Sen vuoksi on parempi jakaa opintokerho kahteen tai useampaan opintoryhmään, jotka voivat opiskella myös eri aineita. 2) Siinäkin tapauksessa, ettei kerhossa ole 20 jäsentä, voi väliin olla hyödyllistä jakaa se ryhmiin. Opiskelu menestyy parhaiten, jos opiskellaan vain yhtä — korkeintaan kahta — ainetta kerrallaan. Jos kerhon jäsenet kuitenkin haluavat opiskella useampia aineita, niin on paras perustaa opintoryhmiä, jotka kokoontuvat eri iltoina. 3) Kerhon pääyhdistyksen jäsenet voivat asua pitkien matkojen päässä toisistaan. Tällöin voidaan järjestää kerhotyö myös niin, että lähempänä toisiaan asuvat jäsenryhmät muodostavat oman opintoryhmän: yksi ryhmistä kokoontuu työväentalossa ja toinen siitä pitemmän matkan päässä olevassa kylässä, esim. jonkun toverin kodissa.

Samoja henkilöitä voi luonnollisestikin kuulua eri ryhmiin, elleivät ryhmien jäsenluvut tule liian suuriksi. Niille opiskelijoille, jotka haluavat olla mukana monessa aineessa, olisi kuitenkin huomautettava, että on parempi opiskella yhtä ainetta kunnollisesti kuin useampia hutiloiden. *On myös syytä vakavasti varoittaa kerhoja perustamasta useampia opintoryhmiä kuin on tarpeen.*

Kaikki opintoryhmät käyttävät *samaa kerhonumeroa*. Toisistaan ne erotetaan esim. näin: N:o 100 I, 100 II ja 100 III. Kukin ryhmän puolesta on *erikseen* täytettävä ja TSL:n toimistoon lähetettävä ilmoitus ja asianomaiset kertomukset. Jokainen ryhmä *erikseen* on oikeutettu saamaan myös valtionavustusta niinkuin itsenäinen opintokerho.

Opintokokoukset. Opintokerhotyön päätarkoituksena on opiskelu. Opiskelu suoritetaan *kotona* ja *yhteisesti opintokokouksissa*. Näistä kokouksista tulee vielä monesti puhetta. *Tässä*

huomautettakoon vain, että mallisääntöjen mukaan on opintokokouksia pidettävä vähintään kaksi kertaa kuukaudessa. Voimassa olevien valtionavustusehtojen mukaan on avustusta saaneen kerhon pidettävä vähintään 12 opintokokousta työkauden aikana.

Viralliset kokoukset. Järjestöllisten ja muiden käytännöllisten asioiden käsittelyä varten on pidettävä n.s. *virallisia kokouksia*. Niitä on pidettävä vähintään kahdesti vuodessa. Sääntöjen mukaan pidetään *vuosikokous* tilikauden päätyttyä, viimeistään toukokuun 10 p:nä ja *syyskokous* ennen uuden opintokauden alkua, mieluummin elokuussa tai syyskuun alussa.

Vuosikokouksessa käsitellään (vrt. sääntöjen 11 §:ää) toiminta- ja tilikertomukset sekä päätetään vastuuvapauden myöntämisestä toimikunnalle; valitaan toimikunta (johon kuuluvat myös opinto-ohjaajat) sekä tilintarkastajat; päätetään seuraavan työkauden opinto-ohjelmasta, kirjojen ostosta, tarvittavien varojen hankkimisesta, valtionavustuksen hakemisesta y.m.

Syyskokouksessa taasen päätetään lähemmin alkavan työkauden opintotyön järjestämisestä (m.m. säännöllisesti pidettävien opintokokouksien ajasta ja paikasta), ilmoituksen tekemisestä TSL:lle y.m.

Paitsi näitä säännöissä edellytetyjä kokouksia voidaan tarpeen vaatiessa muulloinkin pitää virallisia kokouksia. Jos kokouksessa on käsiteltävänä vain harvoja asioita, lienee parasta pitää se ennen jonkin opintokokouksen alkamista. Tämä koskee tietysti kerhoa, jolla ei ole useampia opintoryhmiä. Jos niitä on, täytyy valita erikoinen aika virallisen kokouksen pitämistä varten, koska kaikkien ryhmien jäsenten on oltava mukana.

Opintokerhon työkausi. Kerhon toimikausi alkaa kesällä tai syksyllä, mieluummin viimeistään syyskuussa. Työkausi päättyy keväällä huhti- tai toukokuussa, tilikausi taas huhtikuun 30 p:nä.

Kun opintokerho on alkanut uuden toimintakautensa, on opinto-ohjaajan siitä heti tiedoitettava Työväen Sivistyslii-

tolle . Lomakkeet lähettää liitto kaikille keväällä toimineille kerhoille syyskuussa. Elleivät ne lokakuun alkupäiviin mennessä olisi tulleet perille, on opinto-ohjaajan asiasta ilmoitettava TSL:lle, joka silloin lähettää uudet lomakkeet. Työkauden toiminnasta on TSL:lle jätettävä kertomus. Valtionapua saaneen kerhon on sen lisäksi täytettävä erikoinen kertomus kolmena kappaleena, joista yksi jää kerhon arkistoon ja kaksi on lähetettävä TSL:lle, joka sitten toimittaa toisen Valtion Luentolautakunnalle.

5. Opintokerhojen jäsenet ja toimihenkilöt.

Jäsenet. Opintokerhoa ei kannata perustaa, ellei siihen liity vähintään 5 toimivaa jäsentä. Toiselta puolen ei kerhoa sääntöjen mukaan saa hajottaa niin kauan kuin on olemassa 5 henkilöä, jotka haluavat jatkaa sen toimintaa.

Enempää kuin 20 jäsentä ei opintoryhmässä yleensä saisi olla. On tehty se havainto, että pienissä ryhmissä tapahtuva opiskelu tuottaa parhaita tuloksia. Suuressa joukossa opiskeltaessa on aina se vaara tarjona, että opintotoimintaan vähemmän innostuneet eivät hyödy sanottavasti kerhoon kuulumisesta, koska heillä silloin on parempi tilaisuus huomiota hajoittavaan puuhailuun kokouksien aikana. Tällöin he myös voivat haitallisesti ja estävästi vaikuttaa niihin tovereihin, joilla olisi harrasta innostusta ja halua todelliseen opintotyöhön. Näin aiheutettu lamaannus voi kehittyä aina siihen määrään, että häiriöistä kärsivät katsovat yksin tapahtuvan opiskelun tuloksellisemmaksi ja jättäytyvät kokonaan pois kerhosta. Pienissä ryhmissä opiskelevilla on samalla parempi tilaisuus tutustua toistensa käsityskantoihin ja oppia niitä ymmärtämään. — Opintoryhmän sopivin jäsenmäärä lienee 12—15. Yleisohjelmaisessa kerhossa ja keskustelukerhossa voi jäseniä olla enemmän.

Jäsenten alinta ikärajaa ei yleensä missään määrätä ja ylimmän täytyykin olla avoimen. Kuitenkaan eivät *varhaisnuoret*, ainakaan alle 15-vuotiaat, voi olla aikuisten kerhoissa. Heille olisi järjestettävä omat kerhot. Hyvä myös olisi, että nuorisomuodostaisi oman opintoryhmänsä ja vanhemmat omansa. Tämä sen takia, että nuorempien ja vanhempien henkilöiden harrastukset ja kehitystaso ovat erilaiset. Maaseudulla ei kuitenkaan aina ole mahdollisuuksia järjestää kerhotyötä ikäryhmittäin. — Kun myöhäisiinkin ikävuosiin saakka kestävän henkilön vireyden ylläpitäminen edellyttää, ettei millään ikäkaudella tapahdu ainakaan suurempaa keskeytystä henkisissä ponnisteluissa ja kehityksessä, on joka tapauksessa tärkeätä saada kaikki ikäryhmät mukaan.

Kokemus on myös osoittanut, että parhaiten menestyvät sellaiset kerhot, joiden jäsenistö muodostaa ehjän toveripiirin. Eri yhteiskuntapiireihin kuuluvia ja suuresti erimielisiä henkilöitä ei pidä koota samaan kerhoon tai opiskeluryhmään.

Opinto-ohjaaja. Työväen opintokerhojen ohjaajina on tavallisesti joku toveri joukosta. Hän onkin enemmän opintoja ohjaava ja järjestävä toveri kuin opintojen johtaja. Opinto-ohjaajan ei tarvitse olla niinkään oppinut, vaikka lukeneisuus on suureksi avuksi, kuin innostunut opiskeluun ja kerhotyöhön. Jos ohjaajatoveri vielä on uuttera, täsmällinen, järjestystä rakastava ja toverillinen, voi hän hyvin onnistua tehtävissään. Kaikki kerholaiset ovat kuitenkin yhteisesti vastuussa kerho-opiskelun tuloksellisesta jatkumisesta. Kerhotyön menestykselle on suureksi eduksi, ettei ainakaan ohjaajan harrastus laimene vaikeuksista ja vastoinkäymisistä, vaan hänellä on kyky jatkuvasti innostaa muita.

Ohjaajan tehtäviin kuuluu kerhon opintotyön yleinen suunnittelu ja valmistelu ja siksi hänen tulee laatia kirjallinen ehdotus työsuunnitelmaksi sekä vuosi- että syyskokoukselle. Ennenkuin se esitetään kokoukselle, käsittelee sen toimikunta.

Kun opintotyö on alkanut, on ohjaajan jatkuvasti huolehdittava siitä, että työ sujuu järjestelmän mukaisesti s.o., että jä-

senet säännöllisesti käyvät kokouksissa, valmistautuvat keskusteluihin, suorittavat kotiopiskelun ja alustustehtävät, että työ jaetaan jäsenten kesken kohtuullisesti ja ettei kukaan pääse vetäytymään kokonaan syrjään. Voidakseen tämän opintotyön jatkuvan ohjauksen tarkoituksenmukaisesti suorittaa, on ohjaajan hyvä valmistautua jokaista opintokokousta varten. Hänen olisi tehtävä ennakolta suunnitelma siitä, miten kokouksen meno olisi ohjattava. Nämä laatimansa suunnitelmat hän voi kirjoittaa *erikoiseen muistikirjaan*. Siihen voidaan myös tehdä merkintöjä opintokokousten kulusta: kutka ovat työvelvollisuutensa suorittaneet; miten opintotyö on sujunut, esim. onko siinä ilmennyt korjattavia heikkouksia tai myöhemminkin hyväksi käytettäviä muotoja ja menetelmiä, sekä mitä päätöksiä opintotyön järjestämisestä mahdollisesti tehdään. Jos kerho suorittaa kirjeopistokurssia, olisi ohjaajan seurattava kerhon jokaisen jäsenen edistymistä ja tehtävä siitäkin jatkuvasti merkintöjä. Tämä siksi, että ohjaaja joutuu nimellään varmentamaan kullekin jäsenelle kurssin suorittamisesta annettavan kirjeopiston todistuksen ja mahdollisesti antamaan arvosanankin.

Opinto-ohjaajan on myös suoritettava opintotyötä koskeva kirjeenvaihto, m.m. TSL:n kanssa, ja ajoissa lähetettävä liitolle tarpeelliset tiedoitukset. Hänen olisi myös oltava „Työläisopiskelijan” *kirjeenvaihtaja*. Lehdelle olisi aika-ajoin lähetettävä valokuvia kerhosta ja sen järjestämistä tilaisuuksista ja kerrottava kerhokuulumisia, etenkin jos työssä ilmenee jotakin erikoista, esim. jos keksitään jotakin uutta opintomenetelmien alalla. Myös paikkakunnalle leviävään työväen lehteen olisi uutisia kerhon toiminnasta lähetettävä.

Jos opinto-ohjaaja jättää toimensa, on hänen tai uuden ohjaajan *tehtävä asiasta ilmoitus TSL:lle*. Jos toimensa jo jättäneelle opinto-ohjaajalle saapuu kerhoa koskevia kirjeitä, niin hän tietenkin heti toimittaa ne uudelle ohjaajalle.

Opinto-ohjaajan valmistautumisesta tehtäviinsä. Ohjaajakysymys ei ole vielä sillä ratkaistu, että löydetään toimeen suostuva toveri, jok on innostunut opiskeluun ja omaa ohjaajatove-

rille tärkeitä luonteenominaisuuksia. Tämä toveri on luonnollisesti valittava ohjaajaksi. Eikä valitun tai ehdolla olevan tule kursailla eikä liiaksi aliarvioida omaa kykyään. Opinto-ohjaajan olisi kuitenkin tunnettava tai opittava tuntemaan m.m. erilaisia opintosuunnitelmia ja opintomenetelmiä sekä pystyttävä niitä soveltamaan käytäntöön. Hänen olisi myös tunnettava jonkin verran työväen yhteiskunnallisessa ja tietuelämässä tarvittavia tärkeimpiä tiedonaloja, voidakseen m.m. esitellä kerholle opiskeluaineita. Kerhon olisi siis huolehdittava siitä, että ohjaajalle avautuu mahdollisuuksia saada koulutusta tehtäviään varten ja tietysti ohjaajan itsensä olisi jatkuvasti opiskeltava ja kehitettävä itseään tehtävissään.

Parhaiten tämän kouluttaminen tapahtuu siten, että kerho kustantaa ohjaajalle TSL:n kirjeopistokurssin „*Opinto-ohjaajien tehtävät*”. Kirjeellinen opinto-ohjaajien kouluttaminen on osoittautunut erittäin tulokselliseksi. Lisäksi on hyvin tärkeätä, että kerhot lähettävät ja avustavat osanottajia TSL:n opinto-ohjaajakursseille. Lähekkäin toimivat kerhot ja niiden ohjaajat voivat ryhtyä yhteistoimintaan ohjaajien itsekoulutuksen ja jatkuvan valmistautumisen järjestämiseksi, esim. perustamalla *opinto-ohjaajien kerhon*, jossa pohdittaisiin opintokerhotyön ja muun työväen sivistystyön periaatteellisia ja käytännöllisiä kysymyksiä. — Työväen Akatemian opetusohjelmassa on opinto-ohjaajien kouluttamista varten tutkintoaineena kansansivistysoppi, niin että sekin laitos valmistaa tavallaan opiskelijoita opinto-ohjaajan tehtäviin. Alalta on myös saatavana jonkin verran kirjallisuutta.

Opinto-ohjaajan on hyvä, mikäli siihen mahdollisuuksia avautuu, muita kerholaisia perusteellisemmin tutustua myös siihen tiedonalaan, jota kerho opiskelee. Ruotsissa tapahtuu opinto-ohjaajien koulutus erikoiskurssien avulla. Siellä järjestetään kursseja esim. kunnallistiedossa, ammattiyhdistystiedossa, kansainvälisissä kysymyksissä, sosialismissa, kirjallisuudessa j.n.e. Liittomme ei voi kerhojen vähälukuisuuden takia siirtyä yleisluontoisista opinto-ohjaajakursseista tällaiseen ohjaajien opinto-

aineittain tapahtuvaan koulutukseen, vaikka sellaista aloitettiin jo ennen sotia. Mutta mahdollisuuksien mukaan sitäkin työmuotoa aletaan käyttää. Lausumme vain erittäinkin samaa ainetta useamman vuoden opiskelevien kerhojen ohjaajille kehoituksen lukea kotona mahdollisimman perusteellisesti kerhon opintoainetta. Liiton toimisto antaa pyydettyä ohjaajille yksityisohjeita tämän opiskelun järjestämisessä.

Puheenjohtaja. Toimi on etupäässä kunniatehtävä, mutta silti velvoittava. Tämän takia onkin pienemmissä kerhoissa puheenjohtajan ja opinto-ohjaajan toimet yhdistetty. Puheenjohtaja johtaa puhetta kerhon ja sen toimikunnan virallisissa kokouksissa. Hän ja ohjaaja edustavat kerhoa pääyhdistyksessä ja muissa tilaisuuksissa. Hänelle kuuluu myös kerhon yleisten ja järjestöasioiden hoito, mutta on hänen tässä oltava kiinteässä yhteistoiminnassa muiden toimihenkilöiden kanssa. Ellei puheenjohtajan ja opinto-ohjaajan toimia ole yhdistetty, voi puheenjohtaja toimia varaopinto-ohjaajana. Jos ohjaajana on joku ammattiopettaja, jolle ei voida säilyttää kirjeenvaihtoy.m. tehtäviä, hoitaa ne lähinnä puheenjohtaja yhdessä sihteerin kanssa.

Sihteeri. Opinto-ohjaajan lähin apulainen on sihteeri. Hänen tehtävänsä on auttaa ohjaajaa työsuunnitelman ja kevät-kertomuksen laadinnassa sekä yhdessä ohjaajan kanssa huolehtia ilmoitusten, kertomusten ja valtionavustushakemusten laatimisesta ja lähettämisestä. Sihteeri tletysti kirjoittaa kerhon toimikunnan ja virallisen kokouksen pöytäkirjat. Näitä pöytäkirjoja varten on hankittava kovakantinen vihko. Opintokokousten pöytäkirjat kirjoittaa joku kokousta varten valittu *pöytäkirjuri*. Kerhon sihteerin on kuitenkin huolehdittava siitä, että valitut pöytäkirjurit suorittavat tehtävänsä. Hänen on myös tottuneempana annettava vasta-alkajille tarpeellista ohjausta.

Rahastonhoitaja. Toimi voidaan pienemmissä kerhoissa yhdistää sihteerin toimeen. Rahastonhoitaja kantaa jäsenmaksut ja hoitaa kerhon rahavarat sekä hoitaa kirjanpitoa. Näistä

tehtävistä puhutaan lähemmin taloudenhoitoa koskevassa luvussa.

Erikseen on harkittava ja sovittava, kuka toimihenkilöistä, ohjaaja, sihteeri vai rahastonhoitajako, hoitaa kerhon kirjavarat ja arkiston. Jos kerholla on enemmän kirjoja, eikä työväentalossa ole kirjastoa, on parasta perustaa erikoinen *opintokerhokirjasto*, jolloin myös on valittava kirjastonhoitaja. Kts. myöhemmin esille tulevaa asianomaista kappaletta. — Edellä esitettyä toimihenkilöiden työjakoehdotelmaa ei saa ottaa kaavana, jota on kaikkialla noudatettava. Paikkakunnalliset olosuhteet on tässäkin otettava huomioon.

Toimikunnan tehtävät. Kerhon kaikkien toimihenkilöiden on oltava mahdollisimman kiinteässä ja toverillisessa yhteistyössä. Heidän on usein neuvoteltava keskenään. Näiden neuvottelujen ei kuitenkaan tarvitse aina olla kovin virallisia. Useassa hyvin toimivassa kerhossa toimikunnan virallisia kokouksia on vähän, mutta toimihenkilöiden yhteistyö on silti erinomaista. Toimikunnan on kuitenkin virallisesti pidettävä ainakin seuraavat kokoukset: 1) heti kerhon perustavan kokouksen jälkeen on toimikunnan harkittava yksityiskohtaisesti kerhotyön järjestämistä ja tehtävä ehdotuksensa kerhon seuraavalle kokoukselle; 2) ennen kevät- ja syyskokousta on toimikunnan valmisteltava näissä kokouksissa käsiteltäviä asioita.

6. Opintokerhon perustaminen.

Ennakkovalmistelu. Useasti otetaan kysymys kerhon perustamisesta melkein valmistelemattomana esille järjestön kokouksessa. Tällöin on kuitenkin monta kertaa seurauksena, että asiasta esitetään erilaisia mielipiteitä, vieläpä ehkä äänestetäänkin. Siten voidaan jo heti alussa tartuttaa vahingollista epäuskoa opiskelunhaluisiin. Jos aloite kerhon perustamiseksi tehdään järjestön taholta, on edullisinta menetellä niin, että johtokunta ensin käsittelee asian ja valitsee jonkun asiaan innostu-

neen henkilön huolehtimaan kerhon perustamisesta. Mutta kehotoimintaan innostunut voi ilman erikoista järjestön valtuutta ottaa tämän tehtävän itselleen; niin onkin meneteltävä itsenäisiä opintokerhoja perustettaessa. Jos tämä henkilö tarvitsee ohjeita ja pyytää niitä TSL:lta, lähetetään hänelle liiton toimistosta tämä opaskirjanen ja kerhopaperit sekä, jos sitä erikoisesti pyydetään, jokin TSL:n opintosuunnitelmista. Kun nämä ohjeet ovat saapuneet ja kerhotyön opas on luettu, on alkuunpanijan keskusteltava sellaisten lähimpään toveripiiriin kuuluvien henkilöiden kanssa, joita hän toivoo ja uskoo saavansa opintokerhotyöhön mukaan ja kerättävä näin 5—15 opintokerhon jäsentä ennen kerhon virallista perustamista. Asialle on eduksi, jos he jo kirjoittavat nimensä merkintälistaan, sillä tällöin on perustavassa kokouksessa helpompi saada kerhoon lisää jäseniä. Näiden kanssa on myös ennakolta vähän keskusteltava opintoaineesta ja kerhon toimitsijoiksi soveltuvista henkilöistä. Edellämäinittujen lisäksi kutsutaan perustavaan kokoukseen muitakin asiaan innostuneita ja perustettavaksi suunniteltuun kerhoon liittymään halukkaita. Näin menetellen tapahtuu kerhon perustaminen innostuksen ja toivon merkeissä. — Ennakkovalmisteluun on kiinnitettävä huomiota myös silloin, kun TSL:n järjestäjä saapuu kerhon perustamistarkoituksessa paikkakunnalle.

Perustava kokous. Kun ennakkovalmistelu on huolellisesti suoritettu ja kerhon perustavasta kokouksesta tehokkaasti ilmoitettu, pidetään mainittu kokous. Sen virkailijoista olisi kuitenkin sovittava jo etukäteen. Perustavassa kokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

1. *Kokouksen avaus.* Kokouksen avaa joku koollekutsujista lyhyellä puheella. Hänen tehtäväkseen jää myös kokouksen virkailijain vaalin toimituttaminen.
2. Valitaan *kokouksen* virkailijat (puheenjohtaja, sihteeri ja kaksi pöytäkirjan tarkastajaa)
3. Hyväksytään kokoukselle *työjärjestys*.
4. Esitetään lyhyt *selostus* opintokerhotyön tarkoituksista ja

työskentelytavoista. Tällaisen selostuksen voi laatia joku hankkeen alullepanijoista liitosta saatujen ohjeiden perusteella. Esi-tyksen lopussa *ehdotetaan paikkakunnalle perustettavaksi opintokerho* ja samalla mainitaan, minkä *perusjärjestön alaiseksi vai itsenäiseksikö* kerhoa on ajateltu.

5. Toimitetaan *jäsenmerkintä* käyttämällä n.s. *merkintälis-toja*.

6. *Päätetään perustaa opintokerho.* — Samalla päätetään, minkä *järjestön alaiseksi vai itsenäiseksikö se muodostetaan.*

7. *Hyväksytään kerholle nimi.* Nimi on pyrittävä saamaan mahdollisimman lyhyeksi ja käytännölliseksi eikä ole suotavaa, että siinä mainitaan opintoainetta (ei siis esim.: Martonvaaran Musiikkikerho t.m.s.). Nimeksi soveltuu esim. seuraavantapaiset: Kinahmon työväen opintokerho, Viitasaaren ty:n (tai jonkin muun järjestön) opintokerho, Kuorevaaran opintokerho.

8. *Hyväksytään kerholle säännöt.* TSL:n suosittamat mallisäännöt luetaan ja hyväksytään pykälä pykälältä. Samalla tehdään §:ään 1 (itsenäisten kerhojen mallisäännöissä §§:iin 1, 4, 15 ja 17) tarpeelliset täydennykset.

9. *Päätetään opiskeluaineesta.*

10. *Valitaan opinto-ohjaaja.*

11. *Valitaan kerholle puheenjohtaja, sihteeri ja rahastonhoitaja.*

12. *Valitaan kerholle tilintarkastajat.*

13. *Päätetään sisäänkirjoitus- ja jäsenmaksuista.* (Jos kerhosta tulee itsenäinen, jää tämä kohta pois, koska näistä silloin päätetään jo sääntöjen hyväksymisen yhteydessä).

14. *Lausutaan toimikunnalle toivomuksia säännöllisesti pidettävien opintokokousten ajasta ja paikasta sekä keskustellaan evästävästi varojen hankkimisesta ja kirjojen sekä toimintavälineiden ostamisesta.*

15. *Valitaan „Työläisopiskelijan” asiamies.*

16. *Päätetään ilmoittaa kerho TSL:lle.*

17. Jos perustava kokous on myöhään keväällä, päätetään jo nyt *valtionavustuksen hakemisesta.*

18. Päätetään *ensimmäisen opintokokouksen ajasta ja paikasta.*

Toimikunnan ensimmäinen kokous ja ensimmäinen opintokokous. Kerhon perustavan kokouksen jälkeen on siinä valitun *toimikunnan pidettävä kokous*, jossa suunnitellaan alkan van opintotyön järjestämistä. On sovittava paikkakunnan työväentaloa omistavan järjestön johtokunnan kanssa siitä, milloin ja millä ehdoilla kerho voi saada huoneen opintokokouksiaan varten. Kerhon perustamisesta on ilmoitettava sen järjestön johtokunnalle, jonka alaiseksi kerho on päätetty muodostaa, pyydettyä johtokuntaa vahvistamaan kerhon säännöt sekä valitsemaan puolestaan kerholle tilintarkastajat. Kerhon *ensimmäisen opintokokouksen vahvistettavaksi* laaditaan suunnitelma varojen hankkimisesta ja opintoaineesta mahdollisesti saatavana olevaa opintosuunnitelmaa apuna käyttäen yksityiskohtainen ehdotus kirjojen ja toimintavälineiden hankkimisesta sekä työsuunnitelma alkanutta opintokautta varten. Näiden virallisten asiain lisäksi on toimikunnan varattava ensimmäiseen opintokokoukseen myös jotakin ohjelmaa. Jos kirjoja ja muita toimintavälineitä ennätetään siihen mennessä hankkia, järjestetään jo vähän aineen opiskeluakin. Sellaiseksi soveltuu esim. opintosuunnitelman johdannon lukeminen ja keskustelu siitä sekä tehtävien ja kotiläksyjen antaminen. Ensimmäistä opintokokousta varten on toimikunnan siis laadittava työjärjestys huomioimatta sen, mitä edellä sekä opintosuunnitelman ensimmäisen opintokokouksen ohjelmassa on sanottu. Vaikka opintokerho olisi perustettu useampiryhmäiseksikin, pidetään tämä ensimmäinen opintokokous yhteisenä.

Ilmoittautuminen Työväen Sivistysliitolle. Heti ensimmäisen opintokokouksen jälkeen täyttää valittu opinto-ohjaaja 2 kpl. ilmoituslomakkeita ja lähettää *toisen* niistä sekä *jäljennöksen* merkintälistasta TSL:n toimistoon. Toinen kappale ilmoittautumislomakkeesta ja merkintälistasta jää kerhon arkistoon. Saatuaan tiedoituksen kerhon perustamisesta TSL ilmoittaa kerholle, mikä on sen numero liiton kerholuettelossa ja on kerhon

myöhemmässä kirjeenvaihdossaan liiton kanssa aina mainittava numeronsa.

7. Opintoaineen valinta.

A. AINEENVALINNAN PERUSNÄKÖKOHDAT.

Vapaa ainevalinta. TSL:n ohjaamassa kerhotyössä on asetettu n.s. *vapaan ainevalinnan* kannalle; samoin on Ruotsin Työväen Sivistysliitto tehnyt. Liitto ei suosittele kunkin vuoden n.s. *yhteistä opintoainetta*, jota järjestelmää Valistusjärjestöjen Opintotoimikunta käyttää *). Vapaan ainevalinnan järjestelmä soveltuu mielestämme paremmin työväen kerhoille. Kun TSL ei millään tavoin esiinny tässä määrääjänä, jää muillekin työväen keskusjärjestöille mahdollisuus, m.m. opintoaineita suositelemalla, puuttua perusjärjestöjensä kerhojen ohjaukseen. Toiset keskusjärjestöistä ovatkin näin menettelleet. Tätä järjestelmää käyttäen on myös helpompi saada aikaan kiinteämpi yhteys ja vuorovaikutus opintotyön ja yhteiskunnallisen ja muun käytännöllisen elämän välillä. Jokainen kerho ja kerholainen joutuu harkitsemaan, mitä tietoja ja taitoja hän ja hänen toveripiirinsä lähinnä tarvitsee ja mitä siis olisi edullisinta ryhtyä opiskelemaan. Eri paikkakunnilla, eri perusjärjestöjen jäsenillä, eri ikäryhmillä ja harrastuspiireillä ovat sivil-

*) Valistusjärjestöjen Opintotoimikunta valitsee joka vuodeksi yhteisen opintoaineen. Tästä aineesta teetetään opintokerhoille peruskirja. Kerhoilla on tietysti vapaus opiskella muitakin aineita. Useammat kerhot kuitenkin valitsevat yhteisen opintoaineen. Järjestelmän merkittävimmät edut ovat mielestämme seuraavat: 1) oppikirja voidaan valmistaa erityisesti silmällä pitäen opintokerhojen tarpeita; 2) opintokerhotyötä ohjaavan keskusjärjestön neuvontatyö helpottuu suuresti sen vuoksi, ettei voimia tarvitse hajottaa monen erilaisen aineen ja opintomenetelmän neuvontaan, ja 3) alkava opintokerho ei joudu heti itse tekemään vaikeasti suoritettavaa ainevalintaa.

tys- ja tietöelämän tarpeet enemmän tai vähemmän erilaisia. Jättämällä ainevalinta vapaaksi, lähinnä kerhojen itsensä suoritettavaksi, mutta silti esittelemällä eri mahdollisuuksia ja opintomenetelmiä, voidaan hyvin ottaa huomioon näitä erilaisia tarpeita ja näkökohtia. Valmistamalla eri asteisia opintosuunnitelmia ja muita ehdotelmia voitaneen vapaan ainevalinnan avulla myös menestyksellisesti kehittää useampia vuosia toimineiden kerhojen opintotyötä vuosi vuodelta opintomenetelmäänkin nähden vaativammalle asteelle ja opinnollisesti tuloksellisemmaksi.

Kerhon kotipaikka ja kerholaisten ikä on myös huomioonotettava opintoainetta valittaessa. Nuoret ovat mieluummin mukana kerhoissa, joissa opiskellaan esitystaitoa, kaunokirjallisuutta tai käytännöllisiä aineita. Jos nuorten muodostama kerho opiskelee tietopuolista ainetta, on opintokokouksiin otettava runsaasti liäsohjelmaa. Kaupunki- ja teollisuusseuduilla opiskellaan maaseutuun verraten suhteellisesti enemmän tietopuolisia aineita, etenkin sellaisia teoreettisluontoisia aineita kuin esim. taloustiede, valtiotieto ja sosialismi. Kaunokirjallisuuden opiskelussa on huomattava, että maaseutulaisten kokemuspiiriä ei vastaa sellainen kirjallisuus, joka kuvaa suurkaupungin oloja ja suurteollisuudessa työskenteleviä työläisiä. Paremminkin herää kiintoisuus, myötätunto ja mukanaeläminen lukiessa sellaisia mökkiläis- ja maaseutuköyhälistön kuvauksia kuin esim. F. E. Sillanpään ja Pentti Haanpään tuotannosta tapaamme.

Opintotottumus. Kaikkein tärkeimpiä opintoaineen valinnassa huomioon otettavia seikkoja on kerholaisten tottumus opiskeluun. Monet aineet vaativat suurempaa opintomenetelmien tuntemusta kuin toiset, ja siksi nämä tekijät on aina otettava huomioon. Jos kerhoa perustettaessa siihen liittyvät jäsenet eivät ole olleet ennen mukana kerhomaisessa opiskelussa, niin silloin on parasta koettaa valita sellainen opintoaine, jonka opiskeleminen käy helposti päinsä, jossa siis menetelmät ovat verraten yksinkertaiset. Jos taas huomattava osa kerholaisista on aikaisemmin ollut mukana vapaassa kansansivistystyössä,

niin voidaan valita mutkikkaampiakin menetelmiä vaativa opintoaine. Kun kerholaiset ovat yksinkertaisin menetelmin päässeet tutustumaan opintokerhotojen yleisiin periaatteisiin ja muotoihin, voidaan esim. jo kerhon toisena toimintavuotena valita opintoaine vapaammin harrastusten ja tarpeiden mukaan.

Opintosuunnitelman merkitys. Opintoainetta valittaessa on aina syytä kiinnittää huomiota siihen tukeen, mitä TSL:n opintosuunnitelmat voivat tarjota. Tietysti kerhot voivat opiskella ilman TSL:n laatimia suunnitelmia, mutta opinto-ohjaajan työ on helpompaa silloin, kun opintoaineeksi valitaan sellainen aine, josta on valmiina opintosuunnitelma.

Ennen uuden opintoaineen valintaa aikaisemmin toimineessa kerhossa on opinto-ohjaajan hankittava uusiin luettelo TSL:n opintosuunnitelmista. Tässä luettelossa, joka tavallisesti uusiin keväisin hyvissä ajoin ennenkuin kerhot pitävät vuosikokouksensa, on esitetty ne saatavana olevat opintosuunnitelmat, jotka ovat käyttökelpoisia ja suositeltavia. Luettelossa mainitaan myös käytettävät peruskirjat ja niiden hinnat. Lisäksi on hankittava TSL:n kirjeopiston mainoslehtinen, jossa on luettelo kirjekursseista, kurssimaksuista, tarvittavista kirjoista ja niiden hinnoista. Näitä luetteloita apuna käyttäen voi ohjaaja sitten valita ehdolle kaksi tai kolme ainetta, joita koskevat opintosuunnitelmat voidaan myös tilata ennakkotutustumista varten. Hyvä on jo ennen vuosikokousta epävirallisesti keskustella kerholaisten kanssa asiasta. Vasta kaiken tämän jälkeen voidaan ryhtyä uuden opintoaineen valintaan.

Uutta opintoainetta valittaessa on otettava huomioon aikaisemmista opinnoista saadut kokemukset. On jatkuvasti pidettävä silmällä, että opiskeluaine, mikäli mahdollista, liittyy kaikkien opiskelijoiden harrastuksiin. Ei ole noudatettava yksinomaan kehittyneimpien kerholaisten makua. On varottava ottamasta ainetta, jota jokin yksilö innolla harrastaa, mutta jonka opiskelua, esim. aineen teoreettisen luonteen takia, eivät kaikki jaksa seurata. — Olisi myös hyvä, jos opintoaine valittaisiin pitäen silmällä, että se jollakin tavoin liittyy edellisen

työkauden aineeseen. Toisaalta voi kuitenkin kokonaan uusi aine tuoda tarpeellista vaihtelua opintotyöhön.

Jo ennen toimineiden kerhojen, vaikka niiden jäsenillä on tottumusta opiskeluun, on varottava perustamasta tarpeettoman monta opintoryhmää. Liian suuresti laajennettu toiminta voi lamauttaa hyvinkin aikaisemman innostuksen. Jos kerho on edellisenä työ kautena toiminut yleisohjelmaiseksi kerhona, ja sellaista toimintaa nuorison mukaanvetämisen kannalta edelleenkin puolletaan, voi olla paikallaan perustaa *kehittyneimpiä ja varttuneimpia varten toinen opintoryhmä*, joka kiinteämmin opiskelee jotain määrättyä ainetta.

Alkavien opintokerhojen on siis mitä suurimmalla huolella valittava ensimmäinen opintoaineensa. Tarkastelemme seuraavassa eräitä aineita tältä kannalta katsottuna.

Yleisohjelmainen kerho. Kaiken opintokerhotyön perustana on se, että kerholaiset osaavat noudattaa hyviä kokoustapoja. Heidän on osattava ilmaista käsityksensä, tehdä kysymyksiä, vastata niihin j.n.e. Kokoustapojen oppiminen on siis ikäänkuin tärkeintä. Siihen liittyy läheisesti myös hyvin monia vaikeaa uuden voittaminen. Sen vuoksi alkavalle kerholle sopii hyvin n.s. yleisohjelmainen työmuoto, joka ei edellytä yhtä ja samaa opintoainetta, vaan jonka puitteissa voidaan harjaantua erilaisiin esiintymistehtäviin ja kokoustapoihin sekä tutustua opintokerhoelämän perusteisiin. Tällaistenkin kerhojen työn helpottamiseksi on laadittu eräs suunnitelma, jossa pannaan pääpaino kokoustehtävien ja työväen juhla-kulttuurin selvittelyyn. Yleisohjelmainen kerho sopii hyvin vasta-alkaville, jotka eivät ole olleet järjestöelämässä. Jos paikkakunnalla on ripeästi toimiva nuoriso-osasto, niin sen viikkokokoukset vastaavat yleisohjelmaisen kerhon kokouksia, joten silloin ei ole syytä tällaista kerhoa perustaa, vaan on etsittävä jokin muu „helppo” aine alkavalle kerholle.

Keskustelukerho on myös sangen vapaa kerho, ja se sopii varsinkin sellaiselle vanhemmalle väelle, joka ei ole vielä alussa halukas keskitettyyn opiskeluun. Keskustelukerhossa ei ole

mitään erikoista opintoainetta, vaan siinä keskustellaan eri asioista alustusten tai ääneen lukemisen pohjalla ilman yhtäjaksoista suunnitelmaa. Se eroaa yleisohjelmaisesta kerhosta vain siinä, että keskustelu on pääasiana ja ettei keskustelukerhossa ole lisäohjelmaa niin paljon kuin yleisohjelmaisessa kerhossa. Mutta nämäkin kerhomuodot eroavat nuoriso-osastojen viikkokokouksista ja järjestöjen tilapäisistä keskustelutilaisuuksista kahdessa huomattavassa suhteessa: 1) sikäli, että opintokerhoilla on *oma pieni jäsenistönsä*, joka säännöllisesti on opintotyössä mukana ja jonka mukana olemisesta tehdään merkintöjä kerhon pöytä- tai päiväkirjaan, ja 2) että jo näissä kerhojen alkeismuodoissa ilmenee pyrkimys varsinaiseen *suunnitelmalliseen itseopiskeluun*. Opintokerhojen yleisenä ohjeena on nim. pidettävä, että sellaisissakin kerhoissa, jotka eivät kiinteästi opiskele jotain ainetta, kuitenkin olisi jonkinlainen opinnollinen harrastus keskittävänä tekijänä; tällaistenkin kerhojen on vähitellen totutettava jäsenet vakavampaan itseopiskeluun.

Kaunokirjallisuutta suosittelemme mielihyvin työväen kerhojen opintoaineeksi. Arvokas kaunokirjallisuus on yleissivistyksen ja myös yhteiskunnallisen tiedoisuuden syventäjänä arvokas ja antoisa opintoaine. Moni kaunokirjallinen teos saat-
taa näet selvittää yhteiskunnallisiakin kysymyksiä vaikuttavammin ja selvemmin kuin monet varsinaiset tietokirjat ja useat kirjailijat asettuvat kaunokirjallisissa teoksissaan kannattamaan aikamme suuria, työväkeäkin lämmittäviä aatteita. Onpa työväen omalaatuinen suhtautumistapa, ajatus- ja tunte-elämä alkanut välittömästi ilmetä aikamme kirjallisuudessakin, synnyttäen erikoisen proletaarikirjallisuuden. Kaunokirjallisuuden kerho-opiskelusta on myös se hyöty, että nuoret johdatetaan ala-arvoisen ja makua turmelevan vastikekirjallisuuden (m.m. kaikenlaisten viikkolehtien) parista aidon kirjallisuuden ääreen.

Hyvän kaunokirjallisuuden merkityksestä puhutaan lähemmin asianomaisten opintosuunnitelmien johdannoissa. Käytet-

täväksi valitun opintosuunnitelman johdanto olisikin kerhossa aina ensimmäiseksi yhteisesti luettava.

Käytännölliset aineet soveltuvat erinomaisesti alkaville opintokerhoille. Tämä soveltuvaisuus johtuu pääasiallisesti siitä, että näitä aineita opiskeltaessa suoritetaan runsaasti käytännöllistä harjoittelua, joka taas on omiaan kiinnittämään kaikki opiskelijat jatkuvaan omatoimiseen opintotyöhön. Herpaantumisen vaara on tällöin paljon pienempi kuin esim. tietokirjallisuutta opiskeltaessa. Alkavan opintokerhon on kuitenkin käytännöllisiä aineita opiskellessaan varottava koulumaisuutta, etenkin jos ohjaus ei ole pätevää. Milloin se suinkin on mahdollista, on käytettävä vaihtelevasti useita eri opintomenetelmiä. Esimerkkinä viimeksimainitusta vaihtelevasta menetelmästä on TSL:n opintosuunnitelma „Järjestötehtävien opiskelu”, jossa kaikkia opintokokouksia ei suinkaan ole ehdotettu järjestettäväksi samalla tavoin, vaan päinvastoin niin, että käytetään ainakin viittä eri menetelmää. Opintokokouksien viehättäväisyyttä voidaan lisätä ja mahdollista liikeyhteyksien kautta lieventää myös varaamalla kokouksiin lisäohjelmaa.

Käytännöllisistä aineista suosittelemme alkaville kerhoille lähinnä järjestötehtäviä ja kirjanpitoa. Kirjanpito on mieluummin aloitettava yhdistyskirjanpidosta. Laskennon ja suomenkielen opiskelu alkavissa kerhoissa on osoittautunut vaikeahkoksi.

Esitystaidon opiskelu. Opiskelevan työväen huomion kohteeksi on aineryhmä joutunut lähinnä sen takia, että työväen eri keskusjärjestöt ovat ruvenneet kiinnittämään yhä suurempaa huomiota työväen juhlakulttuurin kohottamiseen. Opintokerhomuoto on havaittu soveltuvaksi välineeksi myös tähän työhön. Esitystaidon opiskelu ja yleensä juhlatoiminnassa mukana oleminen sekä näiden asioiden harrastaminen soveltuu erinomaisesti nuorille ja vastaa tälle ikäkaudelle ominaista itsensä ilmentämistarvetta. Siksi esitystaidon eri lajit sopivat sekä nuorten muodostamille kerhoille että yleensä alkaville opintokerhoille. Niinikään voi näiden alojen opintoaineeksi

ottaminen piristää jäsenköyhyyttä ja lamaantumista potevan kerhon toimintaa.

Tietopuolisista aineista, joiden opiskelua on sittenkin pidettävä kaikkein tärkeimpänä, on alkavan opintokerhon mieluiten valittava jokin helppo aine. Sen täytyisi myös olla sellainen, jota voidaan opiskella käyttämällä halpaa ja sivumäärältään pientä peruskirjaa. Vielä mainittakoon, että tietopuolisista aineista soveltuvat alkaville kerhoille kuvaavat ja historialliset alat paremmin kuin teoreettiset.

B. PERUSJÄRJESTÖJEN OPINTOSUUNTAUSTARPEET.

Sitä mukaa kuin taloudelliset ja yhteiskunnalliset olosuhteet ovat kehittyneet, ovat työväenjärjestömme saaneet alati uusia tehtäviä ja tulleet havaitsemaan, että nykyaika vaatii sekä järjestöiltä järjestöinä että niiden jäseniltä yksilöinä entistä enemmän tietoa ja taitoa. Moninaisiin järjestötehtäviin ja yhteiskunnallisiin luottamustoimiin tarvitaan kehittyneitä ja niihin koulutettuja voimia. Ja opintokerhotyö tarjoaa työväenjärjestöille parhaat mahdollisuudet näiden voimien kasvattamiseksi. Siksi onkin aivan luonnollista, että perusjärjestöt huolehtivat myös siitä, että niiden alaiset kerhot valitsevat opintoaineekseen ensi sijassa sellaisia tiedon ja käytännön aloja, jotka joko välittömästi tai välillisesti edistävät myös järjestön omia pyrkimyksiä ja tarkoituksia. Luonnollista on, että opintokerhotoiminta työväen perusjärjestöissä käsitetään järjestöjen omaksi toiminnaksi. Ei se ole vain TSL:n erikoistointia. Ruotsissa kaikki ne järjestöt, joilla on paljon opintokerhoja, ylsivät niistä yhtä oikeutetusti kuin suurista jäsenmäärästään, järjestämistään tilaisuuksista y.m.s. Seuraavassa esittelemme erikseen kunkin perusjärjestön yleisimmät ja läheisimmät opintosuuntaustarpeet.

Työväenyhdistysten kerhot. Työväenyhdistysten valistus- ja sivistystyö on työväenliikkeen alkuaajoista lähtien ollut yleensä laajempaa kuin muiden perusjärjestöjen. Työväenyhdistykset-

hän ovat myös työväen sivistisyhdistyksiä. Tämän kaiken takia yhdistysten kerhot opiskelevatkin sangen vaihtelevasti mitä moninaisempia aineita. Siksi on vaikeaa suositella näille kerhoille joitakin aineita erikoisemmin.

Työväenyhdistysten on jatkuvasti huolehdittava uuden toimitsijapolven kasvattamisesta sekä yhdistyksen omiin tehtäviin että kunnallisiin luottamustoimiin. Siksi on syytä suosia järjestötehtävien, yhdistyskirjanpidon ja kunnallistiedon opiskelua. Etenkin maaseudun työväenyhdistykset kaipaavat kipeästi ohjelmansuorittajia iltamiaan ja juhliaan varten. Esitystaidon eri lajien opiskelu on tästä syystä ja myös siksi, että se on omiaan kiinnostamaan nuoria, työväenyhdistysten kerhoissa hyvin suosittu.

Nuorten mukaanvetämismielessä puolletaan usein yhdistysten johdon taholta kaunokirjallisuuden opiskelua. Yhdistysten tehtäviin kuuluu myös jäsenistön kasvattaminen tietoisiksi työväenliikkeen periaatteista. Työväenliikkeen ja sosialismin historia ja sosialismin teoria ei siis salsi kerho-opiskelussakaan unohtua, niin vaikeata kuin monesti onkin saada esim. nuoret teoreettisia aineita opiskelemaan. Kun työväenyhdistykset osallistuvat valtiolliseen toimintaan, vaaditaan niiden jäseniltä myös valtiollista tietoa, joten suositeltavien aineiden joukkoon on otettava valtio-opilliset aineet.

Ammattiosastojen kerhot. Ammattiyhdistysliikkeellemme on laskettava kunniaksi, että se on kiinnittänyt opintokerhotoihin sen ansaitsemaa huomiota. Tähän ovat länsimaista ja etenkin Ruotsista saadut esimerkit suuresti vaikuttaneet.

Ruotsissa suositetaan ammattiyhdistysliikkeen kerhotyössä sitä tapaa, ettei yleensä kehoiteta perustamaan kerhoja yksityisten ammattiosastojen yhteyteen, vaan samalla paikkakunnalla toimivien osastojen yhteiseksi kerhoksi. Tämä sen takia, niinkuin tätä kerhotyötä johtava ammattiyhdistysteoreetikko Sigfrid Hansson huomauttaa, että opintokerhotyötäkin hedelmöittää eri ammattialoja edustavien työläisten yhdessäolo.

Mihin tiedon ja käytännöllisen taidon aloihin olisi ammatti-

yhdistysväen opinnot sitten kohdistettava? Jos käytännöllisten näkökohtien annetaan ratkaista, niin ensi tilalle tulee n.s. ammattiyhdistystieto ja yhdistystieto (järjestötehtävät), toiselle tilalle ehkä työläinsäädäntö ja sosiaalipolitiikka yleensä ja kolmannelle tilalle taloustiede ja taloudelliset kysymykset yleensä (esim. maamme teollisen elämän opiskelu).

Esitetty suosittelu on tietenkin tarkoitettu vain viitteeksi ja vielä enemmän vaihtoehtoista on mainittu järjestys. Niinpä ammattiyhdistysteoreetikko S. Nestriepke onkin oikeassa lausuaan, ettei ammattiyhdistysväen ole pysähdyttävä vain yksin ammattiyhdistysliikettä koskeviin kysymyksiin, vaan ulotettava opinnolliset harrastuksensa koko yhteiskunnalliseen elämään sen kaikissa muodoissa.

Työläisnuoriso-osastojen kerhot. Työläisnuoriso-osastojen alaisina toimivat opintokerhot vastaavat yleensä täsmällisimmin sitä opintokerhokäsitettä, mitä TSL pitää tarkoituksenmukaisimpana. Tämä johtuu siitä, että nuorison varsinainen yleinen seurustelutarve tulee tyydytettyä osaston viikkokokouksissa ja muussa toveritoiminnassa. Nuoriso-osastojen opintokerhojen tulee olla viikkokokouksissa suoritettua työn jatkoa; siis ikään kuin toisena ja ylempänä luokkana viikkokokouksiin verraten.

Työläisnuoriso-osastojen opintotyössä on kaksi johtavaa pyrkimystä: 1) nuorison opiskeluhaluun herättäminen ja opiskelutaidon kehittäminen ja 2) sosialistisen tietoisuuden syventäminen ja työväenliikkeessä tarvittavien tietojen ja taitojen viljely. Näitä sivistystyön periaatteita on Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto sekä liitto- että piirikokouspäätöksissään tahtonut jatkuvasti tehostaa.

Kun nuoriso-osastojen opintokerhoihin liittyy etupäässä nuoria, on sopivaa aloittaa opintotyö kaunokirjallisuuden tutkimisella ja luettava mieluummin yhteiskunnallista kaunokirjallisuutta ja n.s. proletariikirjailijoita. Tällöinhän nimittäin voidaan yhteiskunnallisten kysymysten pohdinta sopivasti liittää kaunokirjallisuuden viljelyyn.

Koska nuoriso-osastojen tehtäviin kuuluu jäsentensä koulut-

taminen järjestötehtäviin, ovat myös tämän ryhmän aineet suositeltavia.

Ryhtyessään tietopuolisia aineita opiskelemaan on nuoriso-osastojen opintokerhojen ehkä syytä lukea ensiksi niitä aineita, joista työläisnuorisoliitolla on pienet kirjeelliset kurssit. Tällaisia aineita ovat esim. sosialismin historia ja sosialismin teorian alkeet.

Nuoriso-osastojen kerhot opiskelevat runsaasti myös lausuntaa, kuorolausuntaa ja osittain näyttämötaitoa. Yleensä on nuoriso-osastojen kerhoissa tämä esitystaidon opiskelu melko tiivistä. Erikoisesti nuoriso-osastoille on tarpeellista huomauttaa, ettei sellaisia esiintyviä ryhmiä, kuten kuorolausunta-, joukkolaulu-, näytelmä- ja kansantanssiryhmiä voida pitää opintokerhoina. Kts. Esitystaidon opiskelu.

Naisosastojen kerhot. Työläisnaisosastojen opintokerhotyö on päässyt jo melkoiseen laajuuteen, ja siellä, missä näitä kerhoja on, on opintotyötä tehty kiitosta ansaitsevalla sitkeydellä. Suosituimpana opintoaineena on ollut kaunokirjallisuus, jossa eniten kiinnostusta ovat herättäneet naiskirjailijat ja yhteiskunnallinen kaunokirjallisuus. Kotitaloudelliset tai niitä lähellä olevat aineet ovat saavuttaneet viime aikoina varsin suurta suosiota ja niiden harrastaminen saattaa olla omiaan ohjaamaan etenkin perheenäitejä entistä enemmän opiskelutyön piiriin. Työläisnaiset ovat myös harrastaneet kasvatuseriä ja kunnallisoppia.

Työväen urheiluseurojen kerhot. Työväen urheiluliike asettuu periaatteellisesti sille kannalle, ettei ruumiillista ja henkistä kasvatusta ole erotettava toisistaan; TUL:n tehtävänä on ainoastaan työnjaollisesti huolehtia työväen urheilullisesta toiminnasta. Niin arvokasta kuin tämä urheilullinen toiminta onkin työväenluokalle, on yksipuolisesta ruumiillisesta kasvatuksesta pian seurauksena, että nuoriso menettää harrastuksensa muihin hyveisiin. Tästä tietoisena TUL:n liittokokouspäätökset velvoittavatkin urheiluseuroja kiinnittämään riittävää huomiota myös urheiluvan työläisnuorison henkiseen kasvatukseen.

TUL:n yhteyteen on asetettu erityinen kasvatusjaosto, jonka tehtävänä on m.m. huolehtia siitä, että urheiluseuroihin perustetaan opintokerhoja.

Mainittu kasvatusjaosto on TUL:n seurojen opintokerhoille yleensä suositellut urheilun historian, terveysopin, esperanton ja urheiluseurojen toiminnassa tarvittavien järjestötehtävien opiskelua, koska nämä aineet välittömämmin liittyvät urheiluseuratyön omiin tarkoituksiin.

Pienviljelijäosastojen kerhot. Pienviljelijäin liiton, joka myös kuuluu Työväen Sivistysliittoon, tehtävänä on lähinnä pienviljelijäin ammattitaidon kohottaminen. Tässä työssään joutuu liitto kuitenkin kiinnittämään vakavaa huomiota myös pienviljelijäin keskuudessa tehtävään yleissivistykselliseen valistus- ja opintotyöhön, mihin kouluttamistehtävään opintokerhot hyvin soveltuvat. Maatalous, kotitalousoppi ja yleissivistykselliset aineet ovatkin pienviljelijäosastojen opintokerhojen tärkeimpiä opintoaloja.

Raittiusliiton kerhot. Sos.-dem. Raittiusliiton lasten- ja varhaisnuorten raittiusosastojen yhteydessä toimivista varhaisnuorten kerhoista on puhuttu jo aikaisemmin. — Raittiustilanteen muututtua on työväen raittiustyössä entistä enemmän kiinnitettävä huomiota vakaumukselliseen raittiuskasvatukseen ja etsittävä uusia tähän työhön sopivia muotoja ja välineitä. On siis luonnollista ja tarkoituksenmukaista, että Sos.-dem. Raittiusliitto kehoittaa työväen raittiusväkeä perustamaan raittiustietoa opiskelevia opintokerhoja.

Varhaisnuorisoon kerhot. Varhaisnuorisoon lasketaan kuuluvan 12—16 vuoden ikäiset. Ottaen huomioon tälle ikäkaudelle ominaisen vastaanottavaisuuden ja herkkyyden, on työväenliikkeen kannalta tärkeätä puuttua myös tämän ikäryhmän kasvatukseen. Työväen varhaisnuorten kasvatuksesta huolehtivat Sos.-dem. Raittiusliitto, Työväen Urheiluliitto ja Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto varhaisnuorten osastojensa ja jaostojensa välityksellä. Opinnollista kasvatustyötä varten voidaan näiden

yhteyteen perustaa varhaisnuorten kerhoja, jotka samalla ilmoittautuvat TSL:ään kerhorekisteriin merkitsemistä varten.

TSL:n toimintapiiriin kuuluvat varhaisnuorten kerhot voidaan jakaa kahteen toimintamuotoryhmään: *yleiseen kerhoon ja lukukerhoon.*

Yleinen kerho. Kerho pidetään tyttö- ja poikajaoston yhteisenä. Sen tarkoituksena on tarjota varhaisnuorille mahdollisuus samanlaatuiseseen sivistävään seurusteluun ja opinnolliseen harjoitteluun kuin nuoriso-osastojen viikkokokoukset osanottajilleen tarjoavat. Kun tavallaan mallina pidettävien nuoriso-osastojen viikkokokousten järjestelymuodot ovat yleisesti tunnettuja, riittänee kun luettelomaisesti viittaamme kerhossa esiintyviin toimintamuotoihin. Opintokokousten puheenjohtaja ja sihteeri vaihtuvat aivan samoin kuin muissakin kerhoissa. Seuraavan kokouksen ohjelma järjestetään edellisessä kokouksessa, ellei siitä huolehdi kokous kokoukselta uudelleen valittava ohjelmatoimikunta. Ohjelma voi sisältää esim. yhteislaulua useamman kerran, tervehdyspuheen (esittää joku kerholainen), kerholaisten esittämiä runoja, kertomuksia, murrejuttuja, satuja j.n.e. Ohjelmassa voi myös olla korkeintaan 15 minuuttia kestävä esitelmä, puhe tai keskustelukysymyksen alustus, esittäjänä joku kerholainen, opinto-ohjaaja tai tilapäisesti joku sivullinen. Opintokokouksiin voidaan myös toimittaa seuralehtiä. Samoin voi edellisessä kokouksessa valittu kerholainen esittää pakinapöytäkirjan. Joskus voidaan järjestää henkisiä kilpailuja. Opintokokouksissa voidaan myös lukea säännöllisesti jotakin kaunokirjallista tai helppotajuista tieteellistä teosta. Ohjelmansuorituksen väliin voidaan sovittaa yhteistä leikkiä noin ½—1 tunnin ajan.

Lukukerho. Se eroaa edellisestä siinä, että opintotoiminta on kiinteämpää ja keskittyy johonkin määrättyyn aineeseen. Aineena voi olla esim. lausunta, kaunokirjallisuus tai jokin helppo tietopuolinen aine. Opintoaineista on keskusjärjestöjen, lähinnä TSL:n, laadittava erikoisia opintosuunnitelmia. Niitä onkin joitakin TSL:n toimistosta saatavana.

Nämä kerhot käyttävät yleensä yksinkertaista lukukerhon menetelmää. Kerho hankkii 2—4 kpl. luettavia kirjoja. Joka kokouksessa lukevat edellisessä kokouksessa määrättyt jäsenet ääneen kirjasta, kukin sovitun osan. On vaadittava, että lukijat harjoittelevat kotonaan, jotta lukeminen käy sujuvasti ja jotta he itse jo edeltäpäin tuntevat luettavan osan sisällön ja tarvittaessa voivat ominkin sanoin selittää sitä. Lukemisen jälkeen on keskusteltava asiasta. Tämä on perusmenetelmä. Vähitellen voidaan totuttautua siihen, että kerholaiset selostavat läksyn ja vain lähdekirjoja luetaan ääneen. Kuulustelumutoakin voidaan osittain käyttää. Opintokokouksiin on myös otettava runsaasti muuta ohjelmaa ja leikkiä. Varhaisnuorten kerhotyö on saatava viihtyisäksi ja iloiseksi ja vapaaksi kaikesta kaavamaisuudesta.

Tällaisena lukukerhona voidaan pitää varhaisnuorten kerhoja, jotka käyttävät esim. Defoe:n „Robinson Crusoe'n” pohjalla laadittua opintosuunnitelmaa. Tässä yhdistyvät erilaiset työmuodot: ääneenluku, selostusten laatiminen, tehtävien ratkaisu y.m.

C. AJANKOHTAISET JA YLEISSIVISTYKSELLISET OPINTOAINEET.

Vaikka onkin tärkeää, että työväen opintokerhotyö liittyy välittömästi työläisten harrastuksiin ja hyödyttää työväenliikettä, niin ei silti saa liikaa rajoittaa työläisille hyödyllisten ja työväenliikkeen nousua tukevien tiedonalojen piiriä. Työväenliikkeen eri haarojen välittömän opintosuuntaustarpeen lisäksi on opintokerhojen, etenkin *niiden, jotka ovat toimineet useampia vuosia*, otettava huomioon m.m. ajankohtaisia ja yleissivistyksellisiä näkökohtia. Julkinen kansalaiselämä asettaa työväelle tiettyjä ajankohtaisia tarpeita ja herättää harrastuksia, mutta samoin tekee maan kulttuuri- ja taide-elämä. Työväen on oltava mukana myös siinä ja omalta osaltaan koetettava edistää ja vahvistaa sitä.

Ajankohtaiset opintoaineet. Kullakin ajankohdalla on oma erikoinen luonteensa ja ratkaisua vaativat suuret kysymyksensä. Sivistys- ja opintotyön avulla on autettava työläisiä omakohtaisesti ja oikealla tavalla osallistumaan omissa järjestöissään, kansalaiselämässä ja sivistyselämässä näiden ajankohtaisten pulmakysymysten käsittelyyn ja tarkkaavaisena seuraamaan nykyajan poliittisia ja taloudellisia tapahtumia ja suuntavirtauksia sekä tutustumaan nykyajan kirjallisuuteen, taiteeseen ja yleensä sivistyselämään sekä kaikessa tässä ilmeneviin aatevirtauksiin ja taisteluihin. Tutustuessaan kuohuvaan ja kirjavaan nykyaikaan työläisopiskelijan on tietenkin pidettävä peruskatsomuksiaan ja työläisille ominaista ajattelutapaa lähtökohtinaan, sillä ilman katsantokantaa ei yleensä ole mitään katselemistakaan.

Aikaisemmin olemme jo viitanneet siihen, että työläisopinnoissa on kaunokirjallisuuden ja runouden viljelyssä tehostettava nykyajan tuntua. Valitettavasti näyttää maamme nuoren polven kirjailijoilta, muutamia ilahduttavia poikkeuksia lukuunottamatta, puuttuvan yhteiskunnallinen ajattelutapa ja kyky johtaa lukijat todella nykyajan suuriin kysymyksiin. Tämän vuoksi on seurattava myös uudempaa käännöskirjallisuutta. Ulkomailla näet ollaan puheenaolevassa suhteessa huomattavasti meistä edellä. Nykyajan kirjallisuusvirtausten seuraaminen edellyttää myös sitä, että työväenlehtien kirjallisuusarvostelijat ottavat tehtävänsä enemmän työväen katsomusten kannalta. Esim. Ruotsissa on asian tähänkin puoleen kiinnitetty suurempaa huomiota kuin meillä.

Harkitessa sivistysaineiston valintaa työväen opintotyössä ajankohtaisia näkökohtia silmällä pitäen kiintyy kuitenkin päähuomio lähinnä taloustieteeseen, valtio-oppiin ja kansainväliseen politiikkaan. Nykyisinhän kaikkein eniten sekä keskustellaan että taistellaan taloudellisista ja valtiollisista kysymyksistä. Ja juuri näihin kysymyksiin nähden, koska niissä nyt käytävässä poliittisessa taistelussa vedotaan laajoihin kansalaispiireihin, kaivataan syvempää ja kiihottomampaa selvi-

tystä, kuin sanomalehdistön ja poliittisen prapagandan nojalla on mahdollista saada.

Taloustiedettä harrastaessaan haluavat työläisopiskelijat mahdollisimman pian päästä heille läheisten pulmakysymysten käsittelyyn. Tämä on kuitenkin mahdollista vain taloustieteen peruskäsitteiden ja jaoittelujohdannon jälkeen, joten ensin on käytävä läpi taloustieteen alkeet sisältävä kurssi. Ruotsissa, jossa työväen sivistysliiton piirissä ajankohtaisia opintoaineita suuresti suositaan, opiskelevat kerhot myös sellaisia kysymyksiä kuin esim. teollisuuden rationalisointi, sosialisimis- ja suunnitelmatalouskysymystä. Suomenkielisen kirjallisuuden puute on meillä tämän tapaisten kysymysten opiskelun esteenä.

Valtio-opillisten aineiden tuloksellinen kerho-opiskelu olisi ehkä parhaiten järjestettävä niin, että ensin tutustutaan oman maan uudempaan valtiolliseen kehitykseen. Tällaisen historiallisen katsauksen jälkeen voidaan siirtyä tutkimaan Suomen voimassaolevaa valtiosääntöä ja samalla tutustua yleisen valtio-opin peruskäsitteisiin. Vasta tämän jälkeen voidaan menestyksellisemmin tutustua ulkomaiden valtiollisiin oloihin ja valtiosääntöihin sekä erilaisten valtiollisten järjestelmien vertailuun.

Aivan yhtä ajankohtainen opintoaineryhmä on myös kansainvälinen politiikka. Tämä uusi tieteenhaara tutkii valtioiden välisiä suhteita, Kansainliiton toimintaa ja kaiken kansainvälisen toiminnan takana olevia valtiollisia pyrkimyksiä. Opinnollinen syventyminen kansainväliseen elämään ja tärkeimpiin kansainvälisiin kysymyksiin tekee m.m. mahdolliseksi sanomalehdistön päivittäin levittämien tietojen seuraamisen ja niiden opiksi ottamisen.

Näistä ajankohtaisista opintoaineista on TSL:n toimistosta saatavana opintosuunnitelmia.

Yleissivistykselliset aineet. Työväen opintotyössä ei saa välittömän hyödyn näkökohtaa, niin tärkeä kuin se onkin etenkin

opintojen alkuasteella, liikaa painostaa. Ihmiselle itselleen ja sen kautta koko yhteiskunnalle on hyötyä myös siitä, että työläiset hankkivat tietoja inhimillisen elämän, luonnon ja yhteiskunnan kehitykseen vaikuttavista seikoista silloinkin, kun ne eivät välittömästi liity asianomaisen lähimpiin pyrkimyksiin.

Tältä työväen yleissivistyksen kannalta voidaan työläisiä kehoittaa opiskelemaan esim. luonnontieteitä, sosiologiaa ja uskontojen historiaa, historiallisia aineita yleensä ja jopa filosofiaakin.

Luonnontieteistä erikoisesti biologia ja siihen sisältyvä kehitysoppi kehittää ja muodostaa meidän elämän- ja maailmankatsomustamme. Kehitysoppihan on valtavasti vaikuttanut työväen yhteiskunnalliseen ajatteluun; m.m. Marx on kehitysopin soveltanut yhteiskunnalliseen elämään. Kehitysoppi on myös omiaan muuttamaan ahtaan uskonnollisen käsityksen avarammaksi tieteelliseksi katsomukseksi.

Siirryttäessä luonnontieteellisestä kehitysopista työväen niin yleisesti suosimiin yhteiskuntatieteisiin, on tavallaan sopivaa ensin tutustua sosiologiaan, joka tutkii yhteiskuntakehityksen varhaisempia vaiheita. Sosiologian merkityksestä sanotaan maisteri Raf. Rinteen laatimassa opintosuunnitelmassa seuraavaa:

„Työväen näkökulmasta katsottuna herättää sosiologia erikoista mielenkiintoa juuri siitä syystä, että se luo valoa niihin moniin yhteiskunnallisiin probleemeihin, jotka nimenomaan työväestölle ovat niin läheisiä. Sosiologia ei ole samaa kuin sosialismi, mutta sen merkitys sosialismille on ja tulee olemaan tuntuva. Sosialismi on korostanut ihmisten yhteenkuuluvaisuuden, solidaarisuuden ja veljeyden vaatimusta. Sosiologia osoittaa tieteellisesti tämän vaatimuksen merkitystä. Tässä, samoin kuin siinä, että se osoittaa materialistisen historiankäsityksen oikeutuksen, on sosiologia muodostunut sosialismia tukevaksi tieteeksi. Yhteiskunnallisen taloustieteen ohella täytyneekin sosiologiaa pitää sellaisena aineena, johon työväenluokan jäsenten yhteiskunnallisten olojen ja ilmiöiden ymmärtämisen helpoittamiseksi lähinnä olisi tutustuttava. Sosiologia avartaa näköaloja ja tekee yksilön ja yhteisön väliset suhteet tajuttavammiksi.”

Esityksemme tällä kohdalla on paikallaan suositella historiallisia opintoja yleensä. Tässä tyydymme lainaamaan prof. Väinö Voionmaan työläisopiskelijoille esittämän suositellun:

„Historian tehtävänä laajemmassa mielessä on esittää inhimillisen yhteiskunnan kehitystä. Kun kaikilla yhteiskunnallisilla oloilla ja ilmiöillä on edeltävät historialliset syynsä, jää näiden olojen ja ilmiöiden ymmärtäminen tärkeältä osalta vailinai-seksi ilman niiden historiallisen kehityksen tuntemista.

Siihen perustuu historian kansallinen tärkeys. Kansan historiallinen käsitys omasta itsestään ja asemastaan on perusosia kansakunnan olemuksesta ja valtiolaitoksen kulmakiviä. Siihen perustuu hyvässä merkityksessä ymmärrettävän ja kaikissa kansanluokissa tavattavan luonnollisen „vanhoillisuuden” tahto säilyttää ja suojella sitä mitä on saavutettu ja millä on arvoa. Siihen perustuu kansanvallan valoisia oppi ihmiskunnan ja ihmisten edistymisestä ja kohoamisesta. Ja siihen perustuu aivan erityisesti historian arvo työväenliikkeelle, jonka pyrkimysten tiedollisena ja siveellisenä pohjana on historian valaisema käsitys yhteiskuntaelämän muuttuvaisuudesta, olojen kehittyvyydestä, niiden katoamisesta milloin mahtavain kumousten, milloin uusien olojen hiljaisen kasvamisen vaikutuksesta ja uusien parempain olojen syntyminen mahdollisuudesta.” — „Historian opiskelu on välttämätön perustus kaikille yhteiskuntaan kohdistuville opinnoille: edellistä opiskelua olisi alettava ja harjoitettava jälkimmäisten opintojen edeltävänä ja perustavana opin-tona.”

Ja lopuksi lainaamme tähän kaikkien n.s. filosofisten aineiden yleiseksi suosittelemaksi kappaleen maisteri Hj. Eklundin opinto-suunnitelmasta „Filosofian opiskelu”.

„Filosofian merkitys on siinä, että se pakottaa meidät ajattelemaan suuria kysymyksiä, jotka koskevat todellisuuden laa-tua ja kokonaisuutta sekä tietojemme ja arvojemme pätevyyttä. Se näyttää meille, mikä merkitys itse kysymyksillä on. Se osoit-taa, että monet niistä ovat siksi syvällä, ettei varmaa vastausta — mikäli tahdotaan olla kriittillisiä — ainakaan vielä voida an-taa. Mutta se esittää meille samalla joukon tuloksia, joihin ih-miskunnan suurimmat ajattelijat asioita pohtiessaan ovat tulleet, vastauksia, joita kaikkia täytyy pitää mahdollisina, toisia enemmän toisia vähemmän todennäköisinä. Niin ollen kriitil-linen filosofiaan tutustuminen estää meitä sekä sokeasti usko-

masta johonkin määrättyyn vastaukseen että myös epäkriittisesti hylkäämstä niitä kaikkia. Ja itse kysymyksiin syventyminen on omansa suuresti laajentamaan henkistä näköpiiriämme."

8. Toiminta ja opintovälineet.

Opintotyössäkin tarvitaan erilaisia välineitä. Kerhon järjestötoiminnassa tarvitaan *toimintavälineitä* ja opintotyössä *opintovälineitä*.

Tärkeimmät toimintavälineet. Kerholle on hankittava kovakantinen vihko *pöytäkirjoja* varten. Pienissä yksiryhmissä kerhoissa voitaneen samaan vihkoon kirjoittaa sekä virallisten että opintokokousten pöytäkirjat. Toinen samanlainen vihko tarvitaan *pakinapöytäkirjoja* varten. Rahastonhoitaja tarvitsee pienen kovakantisen *tilikirjan* (italialaisen vihkon), johon kirjataan kerhon tulot ja menot (kassatili), sekä merkitään kannetut jäsenmaksut ja pidettyjen iltamien tilit. TSL:n toimistosta saadaan halvalla *jäsenkortteja*. Saapuneet kirjeet, kiertokirjeet, jäljennökset TSL:n toimistoon lähetetyistä opintokerho-ilmoituksista, kertomuksista ja valtionavustushakemuksista sekä muut irralliset paperit ja asiakirjat voidaan parhaiten säilyttää *kirjejärjestäjässä*, mutta alussa riittäneen *pahvisalkkukin*. Voidaan myös hankkia *leimasin* (kerhon nimi, numero ja kotipaikka) ja leimasintyyny. Ensinnä kerho tietenkin hankkii välttämättömimmät toimintavälineet, nim. pöytäkirjat, tilikirjan ja jäsenkortteja ja myöhemmin leimasimen ja kirjejärjestäjän. Kerhon kirjaston hoidossa tarvittavia välineitä esittään TSL:n oppaassa: „Työväen kirjastot ja niiden hoito."

Opintovälineet. Opiskelussa tarvitaan ennen kaikkea *kirjoja*. Hyvä olisi, jos kerho voisi hankkia myös *havaintovälineitä*, esim. mustan taulun. Peruskirjan lisäksi kerholaisilla tulee olla tarpeelliset vihkot, paperia ja tietysti kynä ja kumi.

Kirjat. Kaiken opintotyön ehkä tärkeimpänä apukeinona on kirjallisuus. Kerhotyöhän perustuu lähinnä juuri kirjojen lukemiseen. Kerhotyön kannalta voidaan tarvittavat kirjat jakaa

kolmeen ryhmään: 1) *Peruskirja*. Opintoaineen kurssi rakentuu tavallisesti jonkin peruskirjan läpikäymiseen. Se ei saisi olla kovin laaja, kuiva ja vaikea. Paras on valita peruskirjaksi halpa ja sivumäärältään pieni kirja, jonka jokainen pystyy itselleen ostamaan ja myös lukemaan. Tietenkin on suuri etu, jos peruskirja on kirjoitettu erityisesti pitäen silmällä opintokerhojen tarpeita ja työtapoja. Jokaiselle jäsenelle erikseen olisi hankittava peruskirja (esim. valtionavustuksena voidaan peruskirjaa pyytää useampia kappaleita), ja tulee jokaisen sitä myös lukea kotonaan. 2) *Lähdekirjat*. Laadittaessa selostuksia opintokokouksiin ja muissakin muodoissa (esim. lukemalla niistä osia ääneen) käytetään peruskirjan apuna muita opiskeltavaa alaa käsitteleviä eri tekijäin kirjoittamia teoksia n.s. lähdekirjoina. Lähdekirjojen käyttö on tavallisesti sisällytetty eri aineiden opintosuunnitelmiin. 3) *Lisäteokset*. Lähdeteosten lisäksi voidaan vapaaehtoisesti käyttää vielä muita alaa käsitteleviä teoksia (esim. kaunokirjallisia teoksia), vaikka niitä ei olekaan sisällytetty varsinaiseen opintosuunnitelmaan tai ei ainakaan esitetty opintokokousjaoittelussa. Mikäli varat sen sallivat, olisi tällaisiakin teoksia hankittava kerholle ja olisi niitä *lainaittava* kerhon jäsenille kotona luettavaksi. Näiden teosten selostaminen opintokokouksissa on täysin vapaaehtoista, mutta silti sangen toivottavaa. Tähän ryhmään luemme myös opintokokouksissa suoritettavien lisäohjelmanumeroiden esittämisessä tarvittavat oppaat ja kokoelmat.

Havaintovälineet. Sellainen on ensinnäkin *musta taulu*. Se voidaan helposti myös itse valmistaa sopivan kokoisesta faneerilevystä maalaamalla se n.s. taulumustalla, jota saadaan valmiina väri- ja rautakaupoista. Ellei väriä ole saatavana, voidaan sitäkin itse valmistaa käyttämällä luumustaa ja öljysekoitusta, jossa on vähän yli puolet maaliöljyä ja loput tärpättiä. Useassa opintoaineessa tarvitaan myös *karttaa*. Ne olisi ostettava asianomaisissa opintosuunnitelmissa olevien ja TSL:n toimistosta saatujen ohjeiden mukaisesti. Muista havaintovälineistä mainittakoon havaintotaulut ja erilaiset kuvateokset.

Muistivihko. Jokaisella kerholaisella täytyy olla oma muistivihko, johon hän kirjoittaa laatimansa selostukset ja alustukset y.m. kotityöt sekä merkitsee muistiin opintokokouksissa esille tulleet opetukset.

9. Opintomuodot.

Opintoaineen käsittely muodostaa opintokokousten pääohjelman. Tämä käsittely voi tapahtua monia eri opintomuotoja käyttäen. Sangen monesta seikasta riippuu, missä määrin ja miten niitä käytetään. Seuraavassa tarkastelemme tärkeimpiä kerhojen käyttämiä opintomuotoja, kutakin erikseen.

Ääneen lukeminen. Kaikissa aineissa ja kerhotyypeissä jouduttaneen lukemaan ääneen. Ääneen lukeminen on yksinkertaisin opintomuoto. Jotta ääneen lukeminen opintokokouksissa suoritettaisiin sujuvasti ja selvästi, olisi kerholaisten harjoiteltava lukemista myös kotona. Kun on väsyttävää kuunnella pitkälti yhden henkilön lukemista, on lukijaa usein vaihdettava, mieluummin siten, että jokainen kerholainen joutuu lukemaan osansa joka kokouksessa. Lukijan olisi keskeytyksiä ja huomautuksia käyttäen kiinnitettävä kuulijain huomio luetun kappaleen tärkeimpiin kohtiin ja näin annettava aiheita keskustelulle. Jos ohjaaja tai kerholaiset haluavat tehdä luetun johdosta kysymyksiä, voidaan lukeminen myös pysähdyttää. Luetun johdosta on tietenkin keskusteltava.

Harjoittelu. Harjoittelutehtävien suorittaminen opintokokouksissa tempaa tavallisesti kaikki mukaan. Tämä johtuu siitä, että jokainen on työssä mukana ja myös helposti havaitsee edistytvänsä. Näitä tehtäviä on myös jätettävä kotona suoritettavaksi. Harjoittelua voidaan järjestää runsaammin käytännöllisissä aineissa. Mutta monen tietopuolisenkin aineen opiskelussa voidaan käyttää hyväksi tätä erinomaista opintomuotoa. Esim. kunnallistiedon ja yhteiskuntaopin opiskelu voidaan tehdä

hauskemmaksi järjestämällä vaihteeksi harjoittelukokouksia (leikitään esim. valtuuston kokousta) ja laatimalla asiakirjoja sekä täyttämällä lomakkeita. Opintokokouksissa joskus ilmenevää väsähtäneisyyttä voidaan usein lieventää sanelemalla jotakin muistivihkoon merkittäväksi, jolloin tämä pieni askartelu palauttaa tarkkaavaisuuden asiaan.

Kysely. (Kuulustelu.) Sitä käytetään eniten käytännöllisten aineiden opiskelussa. Sen käyttö voi kuitenkin olla paikallaan tietopuolisissakin aineissa ja siis opintomuotona luku- ja selostuskerhossa.

Erittäinkin järjestökoulutuksen saaneet työläiset ovat keskustelukykyisiä. Heillä on taipumusta johtopäätösten tekemiseen ja yleistämiseen. Mutta usein johtopäätöksiä tehdään tarkistamatta, ovatko asiatiedot riittäviä ja oikeita ja käsitteet selviä. Kyselyn tehtävänä on tarkistaa, onko esim. kotona suoritettu lukeminen tehty tunnollisesti ja onko luettu myös ymmärretty. Niinikään pyritään kyselyn tai oikeammin kysymyksittäin tapahtuvan keskustelun avulla aikaansaamaan (mahdollisen yleiskeskustelun täydennyksiksi) jäsenmeltä pohdinta aineen tärkeistä yksityiskohdista, jotka helposti tulevat yleiskeskustelussa sivutuiksi.

Kysely voidaan suorittaa monella tavalla. Koulumaista muotoa on yleensä vältettävä ja toimitettava kysely vapaammin. Toisissa opintokerhoissa suorittaa kyselyn aina ohjaaja. Sen merkittävän hyödyn takia, mitä kyselyn toimittaminen ja siihen valmistautuminen tuottaa suorittajalleen, olisi kyselijää vaihdettava. Kerholaisen, joka on saanut kyselyn toimittakseen, on huolellisesti valmistauduttava tehtäväänsä. Hänen on parasta kirjoittaa kysymykset valmiiksi paperille. Opintosuunnitelmassa esitettyjä kysymyksiä on käytettävä hyväksi. Mutta niitäkin on jo ennakolta mietittävä ja tarpeenvaatiessa yksinkertaistettava ja jaettava. Erikseen on harkittava ja sovittava, onko kerholaisten pyydettävä puheenvuoroa, kun haluavat vastata vai voidaanko kysely toimittaa esim. siten, että kyselijä kysyy vuoroonsa kultakin tai keltä haluaa, olematta edeltäkäs selvillä

haluaako ja osaako toinen vastata vai ei. Kyselijä voi myös kirjoittaa kysymykset paperilapuille (yhden kuhunkin), jotka jaetaan sekoitettuina kerholaisille, joiden on ääneen vastattava siihen kysymykseen, joka on hänen kohdalleen sattunut. Vastauksen laatiminen kotona edistää suuresti opiskelua. Näin menettelläänkin tehostetussa kirjeopistokerhossa, jossa jokaisen kerholaisen on kirjoitettava vastaukset viikoonsa. Näistä vastauksista sitten keskustellaan, kunnes löydetään kaikkia tai ainakin enemmistöä tyydyttävä vastaus, joka voidaan myös merkitä pöytäkirjaan. (Kts. Kirjeopistokerho.)

Joskus vaihteeksi voidaan kokeilla sellaisellakin hausalla tavalla, että kerholaiset tekevät kysymyksiä toinen toisilleen. Kokouksen puheenjohtajan on tällöin tavallistakin valppaammin huolehdittava järjestyksen säilymisestä kokouksessa.

Vaikka työväen kerhoissa ei käytetä n.s. *tutkintolukuja* eikä anneta todistuksia, voi olla paikallaan esittää joskus, esim. kurssin päätyttyä, kerholaisille *kirjallisesti* vastattavaksi joitakin kysymyksiä. Tämä edellyttää kuitenkin, että ohjaaja kykenee arvovaltaisesti korjaamaan annetut vastaukset.

Selostukset, esitelmät ja alustukset. Selostusmuotoa käytetään työväen kerhoissa useammin kuin kyselyä. Opintokokouksen ohjelmassa olevista opintoaineen kohdista ja kysymyksistä esitetään mahdollisimman huolellisesti valmistettuja selostuksia, esitelmiä tai alustuksia, joiden johdosta keskustellaan. Niiden esittäjä ei saisi tyytyä vain peruskirjan ja sitä vastaavien lähdekirjojen selostamiseen, vaan tulisi hänen esittää myös joitakin kysymyksiä keskustelun aiheeksi. Nämä näin heitetyt kysymykset saisivat mieluummin olla sellaisia, jotka perustuvat alustajan omaankin harkintaan ja hänen asiasta mahdollisesti saavuttamaansa kokemukseen. Selostettaessa ollaan luonnollisestikin oikeutettuja pitämään esillä kirjoja ja myös lukemaan niistä tärkeimpiä kohtia. Selostukset, esitelmät ja alustukset on parasta ensin kirjoittaa ja esittää ne joko paperista lukien tai vapaammin. Tämä siksi, että kirjoittaminen pakottaa esittäjän tutustumaan kysymykseen ja sitä valaisevaan kirjallisu-

teen perusteellisemmin kuin yleensä muuten tapahtuu. Kirjoittaminen on myös omiaan selventämään esittäjän omiakin käsityksiä asiasta ja lisäksi on siitä samalla sekin hyöty, että opitaan suomen kieltä kirjallisesti käyttämään. Viimeksi mainittu hyöty tulee vielä suuremmaksi, jos on mahdollisuuksia jättää kirjoitetut selostukset, esitelmät ja alustukset, joko ennakolta tai jälkeenpäin jollekin kieltä paremmin taitavalle korjattaviksi kielellisessä suhteessa.

Esitämme seuraavassa useimmin käytetyt selostusmenetelmät:

a) Tehtävään ennakolta valittu kerholainen selostaa kotitehtävän käyttäen apunaan lähdekirjallisuutta. Selostuksen johdosta keskustellaan. Lisäksi voidaan lähdekirjallisuutta jonkinverran lukea ääneen.

b) Jos kokousohjelma on opintosuunnitelmassa jaettu pienempiin osiin, voidaan eri osille, tai vain tärkeimmille kohdille, määrätä eri selostaja. Näin tulee yhdessä kokouksessa esitetyksi useita eri selostuksia, joista kustakin erikseen keskustellaan. Niissä kohdin, joista ei ole selostusta, tyydytään kirjojen ääneenlukemiseen.

c) Opintokokouksessa esitetään useampia selostuksia esim. seuraavasti jaettuina: yksi selostaa peruskirjasta annetun läksyn, toinen jonkin lähdekirjan mukaan läksyä vastaavan kohdan, kolmas toisen lähdekirjan mukaan j.n.e. ja kun kaikki on kuultu, keskustellaan. Jos kokousohjelma on jaettu osiin, käyttää jokainen selostaja puheenvuoron kullakin kohdalla erikseen.

d) Keskustelun alustamista varten valitaan kaksi henkilöä: *alustaja* ja *vastaväittäjä*. Heillä on oikeus valita lähdekirjallisuudesta, mitä tarvitsevat: alustaja ensiksi, vastaväittäjä sitten. Alustajan täytyy jokin päivä ennen seuraavaa kokousta ilmoittaa vastaväittäjälle näkökohdistaan ja tuloksistaan, jotta tämä tietää, mihin hänen on kohdistettava vastaväitteensä. — Näin voitaneen ainakin vaihteeksi järjestää tärkeimpien kysymysten ja kohtien käsittely.

Kirjoitelmat. Aivan samalla tavalla kuin huolella valmistetut esitelmät, selostukset ja alustukset, niin myös opiskeluaineesta laaditut kirjoitelmat ja harjoitusaineet edistävät tiedon omaksumista ja käyttöarvoksi muuntamista. Ja kun työläisillä yleensä ilmenee heikkoutta kirjallisessa esitystaidossa, olisi kerhotyössä enemmän käytettävä kirjoitelmien laatimista opintomuotona. Kerholaisille voidaan jättää kotitehtäviksi kirjoittaa pieniä aineita opintoaineesta ja sen käsittelyssä esille tulleista kysymyksistä. Nämä kirjoitelmat voidaan sitten julkaista kerholehdessä tai lukea irrallisina opintokokouksissa. Onnistuneimmat ja arvokkaimmat niistä voivat tulla julkisuuteen sanomalehdissäkin.

Keskustelu. Ääneen lukemisen ohella on keskustelu opintokokousten tärkein ja yleisin opintomuoto. Keskustelussa esittävät kerholaiset asiasta saamiaan käsityksiä ja kun näitä eri käsityksiä ja katsantokantoja verrataan toisiinsa, selviää asia ja samalla se painuu mieleen.

Keskustelua on kahta lajia: 1) väittelyä, jossa pyritään väittelyvoittoihin ja 2) pohdintaa, jossa taas tahdotaan päästä totuuden perille. Kerhoissa suoritettavan keskustelun tulee tietystikin olla asiallista ja opinnollista pohdintaa.

Keskustelussa on aina kaksi tekijää: *puheenvuoronkäyttäjä ja kuuntelijat.* Väärin on pitää kuuntelemista pelkästään keskustelun passiivisena (= ei-toiminnallisena) ja puheenvuoron käyttämistä aktiivisena (= toiminnallisena) puolena. Kuunteleminen on myös toiminnallista. Tarkkaavaisesti kuuntelemalla emme ota vain vastaan toisten esittämiä tietoja, kokemuksia ja käsityksiä, vaan herää meissä myös omia ajatuksia ja suoritamme samalla koko tämän näin esille tulleen tieto- ja kokemusaineiston sulattamis- ja omaksumistoimintaa. Kuunteleminen on siis yhtä hyvin taitoa kuin konsanaan kyky käyttää puheenvuoroja. Yksipuolista ja kehitykselle haitallista on omata vain toinen näistä taidoista. On opeteltava sekä käyttämään puheenvuoroja että vakaasti kuuntelemaan, mitä muilla on sanottavaa. Ja kun useat keskustelusta syrjässä pysyvistä voivat

olla puheenvuorojen käyttöön tottumattomia ja ehkä myös arkoja huonommuustunteen vallassa olevia, on kehittyneimpien kerholaisten ja ohjaajan *harkitusti ja toverillisesti tuettava heitä*. Erikoisesti on huomattava, että jos kehittyneimmät (vielä pahempi on, jos he ovat vain suulaimpia) kerholaiset ovat aina äänessä, eivät hiljaisemmat toverit uskalla juuri koskaan lausua mielipiteitään.

Vain sellaisista kysymyksistä ja asioista, joista *tiedetään jotakin*, voidaan asiallisesti keskustella. Ei siis yleensä riitä se, että vain kuunnellaan luettu kappale, esitetty esitelmä, selostus tai alustus, jonka johdosta sitten keskustellaan. Kerholaisten olisi myös *kotona valmistauduttava* keskusteluun: luettava opintosuunnitelmassa ja edellisessä kokouksessa annettujen viitteiden mukaisesti peruskirjaa ja muuta alan kirjallisuutta sekä mietittävä esille tulevia asioita ja kysymyksiä. Jos tällainen ennakkovalmistus huolella suoritetaan, muodostuu keskustelu myös opinnollisesti tulokselliseksi.

Arvostelun suorittaminen. Esitystaidon opiskelussa, tapahdukoon se sitten erikois- tai yleisohjelmallisissa kerhoissa, on *arvostelun* suorittaminen keskeinen opintomuoto. Muita aineita opiskelevissa kerhoissa ei arvostelun käyttäminen ole niin tarpeellista, ja jos sitä käytetään, kohdistetaan se lähinnä opintokokouksen järjestötoiminnalliseen puoleen (puheenjohtajan, sihteerin ja kokouksen menon arvosteleamiseen) ja lisäohjelman suoritukseen.

Arvostelun hyödyllisyydestä esiintyy usein kerholaisten kesken erimielisyyttä. Sen käyttämisen kielteisistä ja myönteisistä puolista mainittakoon seuraavat: Kielteisistä on: 1) vasta-aikavat karttavat ja pelkäävät sitä, 2) arvosteluun yhdistyy erehtymisen vaara; se voi olla asiallisesti yksipuolista tai suorastaan virheellistä ja harhauttavaa, ja lisäksi se voidaan esittää sielullisesti sopimattomasti niin, että arvostelu muodostuu kehitystä estäväksi eikä edistäväksi tekijäksi ja 3) arvostelu voi helposti tulla itsetarkoitukseksi ja kangistua kaavoihin. Myönteistä taas on: 1) vain arvostelun avulla heikot ja vahvat puolet tulevat

esiin ja näin luodaan kehitykselle oikea pohja ja suunta, 2) arvostelu kehittää kaikkia ja näin se on omiaan muuttamaan opiskelun todella joukkotoiminnaksi ja 3) arvostelu tekee meidät karsituneemmiksi; todellisessa elämässähän jokaisen on opittava sietämään arvostelua. Myönteiset puolet painavat enemmän kuin kielteiset.

Arvostelu on aina kohdistettava *asiaan* eikä koskaan henkilöön. Monessa tapauksessa johtuvat arvostelussa ilmenevät heikkoudet juuri tämän perussäännön unohtamisesta. Arvostelun kohteena voi olla joko esityksen *ulkonainen puoli* tai sen *sisältö* tahi *molemmat* (esim. lausutun runon esittäminen ja erikseen runon sisällön sopivaisuus). Jos arvostelu kohdistetaan esim. alustuksen sisältöön on syytä tarkoin *eroittaa toisistaan esitetyn arvosteleminen ja esitetyistä kysymyksistä keskusteleminen*. Kaikkien esiintyjien arvostelemista samoin perustein on myös pidettävä yleisesti noudatettavana periaatteena. Kuitenkaan ei olisi oikeudenmukaista arvostella useita kertoja esiintynyttä ja ehkä melkoisen koulutuksen saanutta saman mittakaa-
van mukaan kuin aivan ensimmäisiä kertoja yrittävää. Arvostelu ei myöskään saa olla kokonaan kielteistä. Etupäässä ulkonaisiin, muodollisiin seikkoihin kiintyvässä esitettävien taitojen arvostelemissa ovat luonnollisesti *kielteiset puolet* helpommin huomattavissa kuin *myönteiset*. Senvuoksi on aina erikoisesti muistettava *viitemainittujenkin ominaisuuksien olemassaolo*. Jotta esiintynyt kerholainen pääsisi selville tovereiden hänen esitykseensä kohdistaman arvioinnin oleellisimmasta sisällöstä, on arvostelun oltava mahdollisimman *havainnollista*. Opintokerhojen sisäisenä yhteistyömuotona edellyttää arvostelu mahdollisimman monen kerholaisen osallistumista siihen. Opinto-ohjaajan osalle lankeaa arvostelua suoritettaessa useita tärkeitä ja kieltämättä vaikeitakin tehtäviä, jotka eivät kuitenkaan saa estää häntä niihin kykynsä ja taitonsa mukaan ryhtymästä. Ohjaajan ei ole ainoastaan huolehdyttävä arvostelun käytännöllisestä järjestelystä, vaan myös estettävä riitaisuuksien syntyminen toimimalla eräänlaisena „tasaaajana” ja

„lauhduksena”. Tähän hän ehkä parhaiten pääsee muodostamalla kerholaisten lausunnoista sovittavan ja lieventävän sekä esityksen eri puolia suhteellisesti huomioonottavan yhteenvedon.

Oikean käsityksen saamiseksi arvostelusta ja sen hedelmättömyyden kaavoihin kangistumisen estämiseksi olisi opintokokouksissa joskus huolella valmistetun alustuksen pohjalla keskusteltava arvostelusta kerhotoiminnan opintomuotona.

10. Miten kerhossa opiskellaan?

Opintomenetelmän merkitys. Opintokerhotoiminnan tärkein kysymys on ehdottomasti opiskelun järjestäminen itse opintokokouksissa. Vaikeakin aine saattaa viehättää ja herättää jatkuvaa harrastusta, jos löydetään sopivat opintomenetelmät.

Edellä on jo selostettu pääpiirteittäin niitä muotoja, joita opiskelussa käytetään. Nyt olisi koetettava selvittää, *milloin* mitään muotoa olisi käytettävä. Niiden valinnassa on otettava huomioon toiselta puolen aine, jota opiskellaan ja käytettävissä olevat välineet, etupäässä kirjat, sekä toiselta puolen kerhon jäsenet, etupäässä heidän opintotottumuksensa, tietomääränsä ja muut mahdollisuutensa.

Opinto-ohjaajan tehtäviin kuuluu oikean, juuri hänen kerholleen soveltuvan opintomenetelmän valitseminen. Helpotukseksi opinto-ohjaajan työtä tässä kohdin on TSL valmistuttanut useista aineista erikoisia *opintosuunnitelmia*, joissa ei ainoastaan selvitetä, mitä menetelmää olisi käytettävä, vaan annetaan yksityiskohtaiset ohjeet siitä, mitä opintokerhoissa olisi tehtävä. Joskus on opintosuunnitelma laadittu siten, että sen puitteissa voidaan valita eri opintomenetelmiä. Niinpä usein ääneenlukemisella voidaan korvata selostus tai alustuskin tai päinvastoin. Opinto-ohjaajan on sitten kerhon ja kerholaisten mukaan ratkaistava, miten menetellään. Ei pitäisi tehdä opis-

kelua liian vaikeaksi ja suuritöiseksi kovin useilla alustuksilla ja esittelyillä, vaikka ne parhaiten kehittävätkin kerholaisia, mutta yhtä vahingollista on tehdä opiskelusta yksitoikkoista ja ikävää käyttämällä yksinomaan ääneen lukemista.

Opintosuunnitelmien käyttäminen. TSL:n opintosuunnitelmat eivät monestikaan sovellu sellaisenaan kerhossa noudatettaviksi. Tämä on aivan luonnollista, koska olosuhteet eri paikkakunnilla ja eri kerhoissa ovat erilaiset. Opintosuunnitelmat ovatkin tarkoitettut vain olemaan apuna aineen opiskelun järjestämisessä. Tavallisesti esitetään opintosuunnitelmassa jokin menetelmä, jonka mukaiseksi aineen kerho-opiskelu on ajateltu voitavan järjestää. On kuitenkin muistettava, ettei jonkin aineen opiskelussa aina tarvitse noudattaa (eikä ole aina paras noudattaa) sitä tapaa, jota opintosuunnitelman johdannossa suositellaan. Opinto-ohjaajan onkin siksi tunnettava useamman laatuista työtapoja ja hänen on opetettava niitä soveltaen. Oppiakseen niitä tuntemaan olisi hänen tutkittava eri opintosuunnitelmia tältä kannalta (kts. Opinto-ohjaajan valmistumisesta tehtäviinsä) ja kokeiltava, kuitenkin riittävää varovaisuutta noudattaen, kunnes löydetään oloihin soveltuva järjestelmä. Kokeilemalla voidaan myös keksiä eri menetelmien välimuotoja taikka kokonaan tai osaksi uusiakin. — *Olkoon kysymyksessä mikä aine tahansa ja minkä opintosuunnitelman soveltaminen tahansa, niin on alussa lähdettävä vaatimattomasta kerhomuodosta ja vähitellen pyrittävä tiiviimpään opiskeluun.* Opiskelutapoja on syytä myös vaihdella.

Etenkin sellaisia opintosuunnitelmia, joissa on ainetta valaisevia lisäselostuksia ja viittauksia, on hyvä hankkia opiskelun jouduttamiseksi kappale jokaiselle kerholaiselle. TSL:n toimistosta saa niitä erikseen tilattaessa 1—2 mk:n hinnasta kappaleelta.

Opintosuunnitelmia (ja opintokirjoja, joihin niitä on koottu) voidaan myös käyttää *oppaina*, joista saa tietoja sopivista lähteeteoksista. Kerholaisille voi monesti syntyä halu ottaa selvää sellaisista seikoista, jotka eivät suoranaisesti kuulu opiskelta-

vaan alaan, mutta valaisevat asiaa. Opintokirjojen käyttöön tottunut henkilö voi opintosuunnitelmista ja niiden kirjaluettelosta saada selville ne kirjat, jopa kirjojen sivutkin, joista saadaan kulloinkin tarvittavia tietoja.

Opinto-ohjaajan osallistuminen opintotyöhön on varsin tärkeä kysymys kerhon kokousta järjestettäessä. Tässä kohden voidaan noudattaa useita tapoja. Niistä mainittakoon seuraavat:

1. Opinto-ohjaaja voi toimia kerhon puheenjohtajana koko kokouksen ajan ja huolehtia siten sekä käytännöllisistä järjestelyistä että keskustelun (siis varsinaisen opiskelutyön) johtamisesta. Tällöin saavutetaan se etu, että kokouksen kulku saadaan sujumaan joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti. Epäkohta on kuitenkin siinä, että opinto-ohjaaja saa ehkä liiaksi opettajan aseman, ja sitäpaitsi muilla kerholaisilla ei ole tilaisuutta harjaantua kokoustehtäviin, ja se olisi kuitenkin tärkeätä.

2. Opinto-ohjaaja toimii puheenjohtajana vain käytäessä keskustelua luetun tai alustuksen johdosta. Erikseen kutakin kokousta varten valittu puheenjohtaja huolehtii varsinaisista kokousasioista aikaisemmin opintosuunnitelman pohjalla laatimansa työjärjestyksen mukaan. Tällöin saadaan varsinainen oppinnollinen keskustelu sujumaan hyvin ja sen luonne saadaan tiedollisesti kehittäväksi, mutta samalla kuitenkin kerholaisilla on vuorotellen tilaisuus harjaantua kokouksen johtamiseen, tietysti opinto-ohjaajan seuratessa mitä läheisimmin työjärjestyksen valmistumista etukäteen ja sen noudattamista itse kokouksessa.

3. Opinto-ohjaaja voi olla myös muodollisesti aivan tavallinen kerholainen. Opintokokouksissa voi puheenjohtaja johtaa keskustelua koko ajan, mutta opinto-ohjaaja voi ohjata keskustelun kulkua käyttämällä puheenvuoroja ja esittämällä kysymyksiä. Hänelle voitaisiin kuitenkin antaa puheenvuoro ennen muita puheenvuoron pyytäjiä, jotta hänen vaikutuksensa tulisi tehokkaammaksi.

Kussakin kerhossa on harkittava, mikä työmuoto sille sopii.

Joka tapauksessa opinto-ohjaajan on aina huolellisesti valmistauduttava opintokokouksiin ja varustauduttava mikäli mahdollista menetelmän muuttamisen varalle, sillä opintotyö on saatava aina sujumaan joustavasti.

Eri aineiden opintomenetelmiä. Seuraavassa esitellään eräiden tavallisimpien aineiden opiskelussa käytettyjä opintomenetelmiä, jotta saataisiin jonkinlainen yleiskuva siitä, miten eri opintomuotoja voidaan järjestellä opintomenetelmiksi.

Kaunokirjallisuuden opiskelussa on pääasiana pidettävä kirjailijoiden teosten lukemista ja selostamista sekä keskustelun virittämistä esillä olevista kirjailijoista ja heidän tutuista tuotteistaan. Kaunokirjallisia teoksia käsitellään *ääneen lukien* ja selostaen niiden sisältöä. Yhdessä opintokokouksessa voidaan esittää useitakin pieniä selostuksia, jotka ovat ennakolta jaetut eri henkilöille esim. niin, että jokainen selostaa määrätyn sivumäärän tai yhden luvun (tahi kertomuksen j.n.e.) tahi sitten niin, että yksi henkilö erittelee käsiteltävänä olevan teoksen kohtaa yhdeltä ja toinen toiselta näkökannalta (esim. yksi esittelee juonta, toinen tarkastelee sitä henkilöiden sielunelämän ja luonnekuvauksen kannalta, kolmas kiinnittää huomion vuorokeskusteluissa esiintyvään väittelyyn j.n.e.). Selostusten käsittely tulee hedelmällisemmäksi, jos kaikki kerholaiset voivat ennakolta lukea esille tulevat teokset. Tärkeämpiä teoksia pitäisi siis olla useampia kappaleita ja niitä olisi sopivasti (opintokousten väliajoillakin) lainaillen siirreltävä jäseneltä toiselle. Kirjoja voidaan lainata myös kirjastoista. Tietenkin on myös luettava ääneen asianomaisen kirjailijan novelleja, runoja ja katkelmia laajemmista teoksista sekä esim. vuorolukua käyttäen osia näytelmistä. Ääneen luettavat osat on yritettävä esittää lausunnallisesti hyvin, ja voidaan esityksiä myös tältä kannalta arvostella. Keskustelua on käytettävä runsaasti ja oikeastaan on eduksi, jos luettu aiheuttaa ajattelun siirtymisen kirjasta meitä ympäröivään nykyhetken todelliseen elämään. Kerholaiset voivat lisäksi lukea kotona ilman ennakolta määrättyä selostusvelvollisuutta muita käsiteltävänä olevan kirjailijan teoksia.

Työväen kerhot ovat opiskelleet kaunokirjallisuutta etupäässä seuraavia neljää tapaa käyttäen:

1) *Tutkitaan jotain hyvää kaunokirjallista teosta, yhtä kerrallaan.* (Esim. London: Rautakorko; Sillanpää: Hurskas kurjuus; Kivi: Seitsemän veljestä.) Kirjaa on hankittava useampia kappaleita, ainakin 4—5. Edellisessä kokouksessa annetaan 2—4 henkilölle läksyksi jokin kappale tai sivumäärä, esim. 5—10 sivua kirjasta. Näistä läksyistä esitetään lyhyet suulliset selostukset seuraavassa kokouksessa, ja keskustellaan niiden johdosta.

2) *Syvennyttään yksityiskohtaisesti jonkun kirjailijan tuotantoon.* Mikäli kirjailijasta on saatavana lyhyt elämäkerrallinen tutkielma, otetaan se peruskirjaksi, joka käydään läpi joko kokouksissa ääneen lukien tai kotona lukien ja opintokokouksissa vapaamuotoisesti kysellen tai selostusmuotoa käyttäen. Tämän ohessa luetaan kirjailijan arvokkaimpia ja opintoihin soveltuvia teoksia ja laaditaan ja esitetään niistä selostuksia. Tässä käytetään useampiakin eri tapoja, jotka selviävät lähemmin opintosuunnitelmista.

3) *Tutkitaan erikoisesti jotain kirjallisuuden lajia* (esim. proletaarikirjallisuutta tahi jonkin maan kirjallisuutta). Opiskelussa käytetään edellä esitettyjä muotoja, ja selvitetään niitä lähemmin opintosuunnitelmissa.

4) *Opiskellaan kaunokirjallisuutta kirjallisuushistorian pohjalla.* Suomalainen ja ulkomaalainen kirjallisuus on käsiteltävä erikseen. Peruskirjana tarkoitukseen sopiva kirjallisuuden historia ja lisäksi lähdekirjallisuutta. Mikäli päähuomio tahdotaan kiinnittää kaunokirjalliseen puoleen, on tärkeintä lukea ja eritellä kirjailijoiden tuotteita. Kerhon käytettävänä täytyy siis olla soveliaita lukemistoja ja kokoelmia.

Käytännöllisten harjoitusaineiden, kuten kirjanpidon, laskennon, suomenkielen ja vieraiden kielen opiskelussa käytetään kurssikerhon menetelmää. Tällä tarkoitetaan sitä, että opinto-ohjaajan on opettajan tapaan johdettava opintoja, annettava ja tarkastettava harjoitukset ja tehtävät, suoritettava kuulusteluja j.n.e. Usein näissä aineissa olisi opinnoille eduksi.

että ohjaajaksi saataisiinkin tavallista pätevämpi henkilö, vaikkei se aina ole aivan välttämätöntä. Koska ilman kotityötä ei saada opintoja riittävän tehokkaiksi, on jäsenet *totutettava lukemaan läksyt ja suorittamaan harjoitustehtäviä myös kotona*. Harjoitustehtäviä pitää olla opintokokouksissakin paljon. Esim. kirjanpidossa ja laskennossa tapahtuukin opiskelu pääasiallisesti harjoittelun avulla. Yhteisopiskelu on kehitettävä mahdollisimman havainnolliseksi, m.m. on mustaa taulua käytettävä runsaasti. *Mahdollisimman paljon on myös keskusteltava*. Esim. harjoitustehtävissä ilmenneistä virheellisyyksistä on keskusteltava, kunnes ne kaikille selviävät.

Jos kerholla ei ole ohjaajaa, joka hallitsee opiskeltavaa käytännöllistä ainetta, on edullisinta opiskella TSL:n kirjeopiston apua käyttäen. Näin on meneteltävä ainakin silloin, kun kerholaiset ovat jo tottuneet tiiviimpään opiskeluun, jota kirjeellinen kerho-opiskelukin vaatii. Eri taholta saadut kokemukset eivät anna selvää vastausta kysymykseen, soveltuuko kirjeellinen opiskelu myös alkaville kerhoille. Tämä riippuu myös opiskelijoiden iästä. Jos esim. kerhossa on mukana kovin nuoria, on kirjeopistokerhomuoto liian vaativa.

Esitystaidon kerho-opiskelun omalaatuisuuden takia voimme tässä kiinnittää huomiota vain eräisiin yleisiin näkökohtiin. Aineryhmän opintosuunnitelmissa ja ohjevihkosissa annetaan yksityiskohtaisempia opintoneuvoja.

Aivan ensiksi on huomattava, että esitystaitoa opiskelevat kerhot on kaikissa muodoissa aina tarkoin erotettava esiintyvistä ja sitä varten harjoittelevista ryhmistä. Tällaisia ryhmiä ovat esim. näytelmäseurat, laulukuorot, soittokunnat, puhekuorot, „laulavat kisällit” j.n.e. Näiden ryhmien työssä kiinnitetään päähuomio mahdollisimman monien ohjelmanumeroiden esittämiskelpoisiksi valmistamiseen, kun taas esitystaidon kerhoissa on aineen *opinnollinen käsittely* pääasiana. Valtion Luentolautakunta onkin esitystaidon kerhojen valtionavun saantiin nähden tehnyt päätöksiä, jotka soveltuvat yleisestikin periaat-

teellisiksi ohjeiksi. Nämä päätökset on julkaistu oppaamme kappaleessa Valtionavustus.

Esitystaidon kerho-opiskelusta puhuttaessa on erotettava toisistaan esitystaidon harrastaminen *lisäohjelmana* esitystaidon opiskelusta *pääaineena*. Esitystaitoa, pääasiassa lausuntaa, lisäohjelmalla harrastettaessa ei ole tarpeellista noudattaa opintosuunnitelmaa. Harrastetaan lausuntaa y.m. siten, kuin nuorisosastojen viikkokokouksissa yleensä tehdään. Ainetta pääaineena opiskeltaessa tulee (etenkin silloin, kun ei ole pätevää ohjaajaa) opintojen pohjana pitää TSL:n opintosuunnitelmia. Esitystaidon eri alat voidaan ryhmitellä seuraavasti, ja soveltuu ryhmien järjestys myös kerho-opiskelun etenemistä osoittavaksi viitteeksi:

- 1) Työväen juhla-kulttuurin ja esitystaidon alkeet.
- 2) Lausunnan opiskelu.
- 3) Näyttämötaidon opiskelu.
- 4) Puhetaidon opiskelu.

Näiden esitystaidon alojen lisäksi kaivattaisiin *kuorolausunnan* perusteiden erikoisopiskelua. Kirjallisuuden puute on kuitenkin tällaisen ilman asiantuntijaohjausta tapahtuvan kuorolausunnan kerho-opiskelun järjestämisen esteenä. Kuorolausuntaan voidaan kuitenkin huomiota kiinnittää sekä juhla-kulttuurin että lausunnan opiskelun yhteydessä.

Tietopuolisten aineiden opiskelun menetelmiä valittaessa olisi pyrittävä siihen, että kerholaiset saataisiin omakohtaisesti syventymään käsiteltäviin asioihin. Siksi niiden kerho-opiskelussa on yleensä otettava huomioon kolme seikkaa: 1) mikäli mahdollista, olisi jokaiselle kerhon jäsenelle hankittava peruskirja, jota olisi luettava myös kotona; 2) selostuksia laadittaessa ja muutenkin (esim. lukemalla niistä osia ääneen) olisi peruskirjan apuna käytettävä lähdeteoksia, alussa kuitenkin vähemmässä määrin, ja 3) selostusten, ääneenlukemisen ja osittain kyselyinkin aiheuttamalle keskustelulle varataan mahdollisimman paljon aikaa. On koetettava saada kirjojen pohjalla erilaisia tietoja, mutta yhtä tärkeitä on muodostaa mielipiteitä ja se tapahtuu

keskustelussa. Keskustelussa on pääpaino tietopuolisia aineita opiskelevissa kerhoissa. Lienee syytä myös huomauttaa, etteivät kerhot saisi opiskella useita aineita yhtäaikaaisesti samassa opintoryhmässä.

Tietopuolisten aineiden varsinaisin kerhotyyppi on *luku- ja selostuskerho*, jossa peruskirja luetaan ääneen ja sitä selostetaan ja sitten keskustellaan. Kirjeellistäkin opintomenetelmää voidaan hyvin käyttää. Opintomenetelmissä esiintyy tietystikin useita eri asteisia muunnoksia. Alussa on lähdettävä vaatimattomista muodoista ja siirryttävä siitä vähitellen kehittyneimpiin.

Kirjeellinen opiskelu. Varsin suositeltava opintomenetelmä on kirjeellinen opiskelu. TSL:lla on oma kirjeopisto, jossa on runsaasti erilaisia kirjekursseja. TSL:n kirjeopistokerhot toimivat seuraavasti. Opintokerho tilaa tavallisesti yhden opetuskirjeet. Opetuskirjeessä määrätystä läksystä annetaan kerhon jäsenten seuraavaan kokoukseen mennessä kotona luettavaksi niin paljon kuin katsotaan opintokokousten väliajalla voitavan suorittaa. Kerhon kokouksessa opinto-ohjaaja lukee tai kirjoittaa näkyviin opetuskirjeessä olevat kysymykset, yhden kerrallaan, ja jokainen kirjottaa vastaukset vihkoonsa. Kun vastaukset on kirjoitettu, lukevat kerhon jäsenet vuorotellen ne ääneen, yhden kysymyksen vastauksen kerrallaan. Jos jollakin on virheitä, korjaa hän ne samalla. Jos ilmenee erimielisyyttä, keskustellaan siitä. Kerhon opinto-ohjaaja tai kirjuri kirjoittaa hyväksytyt vastaukset paperille, ja kun kaikkiin yhden opetuskirjeen kysymyksiin on näin yhteisesti vastattu ja annetut tehtävät suoritettu, lähetetään nämä kirjeopistoon tarkastettaviksi. Kun vastaus on palannut korjattuna kirjeopistosta, mainitaan kokouksessa korjaukset ja jokainen jäsen merkitsee ne vihkoonsa.

Tehostettu kirjeopistokerho on sellainen, että kerho hankkii opetuskirjeet jokaiselle opiskeluun osallistuvalle. Tämä on aivan välttämätöntä, jos opetuskirjeissä on ainetta koskevia selvityksiä. (Tällöin menee ylimääräisistä kursseista 5 markan lisämaksu kustakin.) Tässäkin tapauksessa annetaan kotona

luettavaksi määräosa kirjeeseen kuuluvasta läksystä. Mutta läksyn luettuaan kirjoittaa jokainen kerholainen vastaukset siihen kuuluviin kysymyksiin jo kotona. Opintokokouksissa lukee ohjaaja kysymyksen kerrallaan opetuskirjeestä ja kerholaiset lukevat vuorotellen kotona laatimansa vastauksen. Näistä muokataan sitten keskustellen kerhon yhteinen vastaus kuhunkin opetuskirjeen kysymykseen. Vastauksien puhtaaksi kirjoittamisessa ja korjattavaksi lähettämisessä samoin kuin kirjeopiston korjaamien vastauksien käsittelyssä menetellään niinkuin edellä on selostettu.

Kirjeopistokerhomuotoa on käytetty etupäässä käytännöllisissä aineissa. Viime aikoina on TSL pyrkinyt kehittämään kirjeopistoaan niin, että sitä voitaisiin käyttää myös tietopuolisissa aineissa. Tällöin on jokaisen kerholaisen hankittava peruskirja. Hyvä olisi saada myös jokaiselle opetuskirjeet. Opetuskirjeissä annettujen tehtävien lisäksi voidaan kokousohjelmaan ottaa ainetta käsitteleviä keskustelukysymyksiä.

11. Opintokerhotyön yleinen järjestely.

Opintokokoukset ja niissä suoritettava muu ohjelma. Opintokokoukset olisi, mikäli suinkin mahdollista, pidettävä säännöllisesti määrättynä viikonpäivänä ja määrätunteina. Kerhon ensimmäisessä opintokokouksessa ja sen jälkeen aina syyskokouksessa ja mahdollisesti myös kevätlukukauden ensimmäisessä kokouksessa olisi asiasta tehtävä kiinteä päätös.

Yleensä pidetään opintokokoukset paikkakunnan työväentalossa, ja kohtuullisena vaatimuksena voitaneen pitää, että kerhoille annetaan huone vuokratta. Olisi myös pyrittävä siihen, että jokaisessa työväentalossa varattaisiin, mikäli se on mahdollista, jokin rauhallinen huone luku- ja opintotarkoitukseen, jotta opintokerhot saisivat vakiintuneen kokoushuoneen, jossa järjestöjen ja kerhojen kirjat myös olisivat koottuina ja kaikkien sitä haluavien käytettäväksi järjestettyinä. — Jos ker-

hon kokoushuoneen hankinnassa ilmenee vaikeuksia, on paras, että kokoonnutaan kerhon jäsenten luona, joko vuorotellen kunkin kodissa tai vain tarkoitukseen parhaiten soveltuviissa kohteissa.

Jotta samalla kehitettäisiin kerhon jäseniä myös kokoustoimittajain tehtäviin, on syytä valita joka kokousta varten puheenjohtaja ja pöytäkirjuri. Voidaan käyttää esim. sitä tapaa, että edellisessä kokouksessa valittu pöytäkirjuri siirtyy ilman eri vaalia seuraavan kokouksen puheenjohtajaksi, ja on mainittu puheenjohtaja myös vastuussa siitä, että opintokokous aikanaan alkaa. Jos kokous muodostuu pelkäksi oppitunniksi, ei tietenkään puheenjohtajaa tarvita.

Kustakin opintokokouksesta on kirjoitettava *pöytäkirja*, johon on merkitty osanottajien nimet ja kokouksen kulku. Jos on harjoitustunti, josta ei kannata pitää varsinaista pöytäkirjaa, on kuitenkin esim. *päiväkirjan* muotoon tehtävä merkintöjä kokouspaikasta ja -ajasta, osanottajista sekä siitä, mitä opiskeltiin.

Kun kokouksen opinto-ohjelma (jonka ei pitäisi kestää enempää kuin pari tuntia) on päättynyt, voidaan jatkaa seurustelua *muulla ohjelmalla*. Yleisohjelmaisessa kerhossa on lisäohjelmaa enemmän kuin varsinaisen opintoaineen käsittelyä. Muissa kerhomuodoissa sen määrä pienenee sitä mukaa kuin kerho siirtyy tiiviimpään opiskeluun ja kehittyneimpiin opintomenetelmiin. Esitämme seuraavassa eräitä suosituimpia lisäohjelmanumeroita.

Laulu ja soitto ovat yleisesti soveltuvia ohjelmanumeroita. Esim. yhteislaulua sopii järjestää kokouksien alussa, lopussa ja muun ohjelman lomassa. Erittäin kiintoisaksi tulee laulun harrastaminen, jos opetellaan uusia lauluja. Sopivia työväenlauluja on esim. Työväen Laulukirjassa.

Pakinapöytäkirjalla tarkoitetaan pöytäkirjan muotoon laadittua leikillistä esitystä kokouksen kulusta ja ennen kaikkea esiintyjien ja osanottajien sivuhommailusta. Vakavammillekin kerhoille pakinapöytäkirjan laatiminen ja esittäminen tuo vir-

kistävää ja hauskaa vaihtelua ja odotetaankin sitä tavallisesti jännityksellä. Pakinapöytäkirjan kirjoittaja on valittava mieluummin kokouksen alussa ja on pöytäkirjat syytä kirjoittaa erikoiseen vihkoon.

Kerholehdet ovat erinomaisia kirjallisen esitystaidon ja kynäilyn kehittämisvälineitä. Lehteä ei kuitenkaan voitane toimittaa aivan joka opintokokoukseen. Kerholehden toimitusohjeita saadaan m.m. Alli Mustosen ja Eero Salolan teoksesta „Äidin kielen kirja”. Joskus vaihteeksi voitaneen kerholehden asemesta laatia n.s. *seinälehti*. (Kts. Kirjoitelmat.)

Lausunta on laulun ohessa suosituimpia lisäohjelmanumeroita ja voi yhdessä kokouksessa olla useampiakin esityksiä. Huomioonotettavia ohjeita saadaan asianomaisista oppaista ja kerholla täytyisi myös olla ohjelmansuorituksessa tarvittavia runo-, kertomus- y.m. kokoelmia.

Keskustelukysymys, joka ei liity opiskeluaineeseen, on myös katsottava lisäohjelmaksi. Opintokokouksissa voidaan esittää alustuksia eri aiheista, esim. päiväkysymyksistä. Erikoisen suositeltavia ovat alustukseksi esitetyt selostukset luetuista vasta ilmestyneistä kirjoista. „Työläisopiskelijan” tärkeimmät artikkelit, erittäinkin kerhoneuvontaa koskevat, ovat myös sopivia luettavaksi opintokokouksissa.

Leikkiä emme yleensä suosittele varsinaisiin opintokokouksiin. Se on paras siirtää illanviettoihin.

Illanvietot ja juhlat. Kerhot voivat toimeenpanna erikoisia illanviettoja, joihin ottavat osaa kerholaisten lisäksi etupäässä sen yhdistyksen tai osaston jäsenet, jonka keskuudessa kerho toimii, mutta myös muutkin paikkakuntalaiset. Jos kerho toimii useampiryhmäisenä, ovat nämä illanvietot ryhmien yhteisiä toveritilaisuuksia. Näitä illanviettoja voi opintokerho järjestää jonakin lauantai- tai sunnuntai-iltana. Ohjelman pitää olla arvokasta ja vaihtelevaa. Esitelmässä tai puheessa voidaan tällöin selvittää työväen omaehtoisen sivistystyön periaatteita ja merkitystä ja tehdä tunnetuksi opintokerhotoimintaa. Juhlahuoneen koristeluunkin on huomiota kiinnitettävä. Ohjelman-

suorituksen väliin voidaan sovittaa leikkiä. Väliajoilla on yksinkertaista tarjoilua. Varojen hankkimiseksi voidaan myös järjestää huviposti ja erilaisia arvaamiskilpailuja j.n.e. Illanvieron täytyisi päättyä johonkin tunnelmaa kokoavaan ja kohottavaan ohjelmanumeroon. Jollei muuta keksitä, päätetään illanvietto yhteislaululla. — Illanvietot tulevat kiintoisiksi, jos ne omistetaan jollekin asialle, ja järjestetään esim. Kivi-ilta, kirjallisuusviikko-ilta j.n.e.

Näihin illanviettoihin ehkä monet aluksi saapuvat ensi sijassa leikin takia. Mutta vähitellen he tottuvat antamaan arvoa muullekin ohjelmalle. Ja ennen pitkää osa heistä on vedetty mukaan opiskelutyöhönkin.

Milloin kerho taloudellisen asemansa varmentamistarkoituksessa järjestää maksullisen iltaman, on ohjelma saatava mahdollisimman hyväksi, jotta se vastaa kerhotyön arvoa.

Työkauden aloittaminen ja lopettaminen. Opintokerhot aloittavat tavallisesti uuden opintokauden syyskuussa. Ensimmäiseksi on pidettävä *syyskokous*. (Kts. Syyskokous). Koska opintokerhon jäseniä on ehkä vaikea saada kesän jälkeen koolle, olisi opinto-ohjaajan henkilökohtaisesti kutsuttava kerhon jäsenet syyskokoukseen. Siihen olisi myös kerättävä uusia jäseniä. Tämä kokous voidaan samalla järjestää pieneksi alkajaisjuhlaaksi.

Syyskokouksessa päätetään yksityiskohtaisemmin työkauden (tai ainakin syyslukukauden) toimintasuunnitelmasta. Päätetään kerhon (tai opintoryhmän) kokoontumisajasta ja -paikasta. Tarkistetaan vuosikokouksessa laadittu ylimalkainen työsuunnitelma ja ottaen oppia edellisen työkauden kokemuksista pohditaan, mikä opintomenetelmä otetaan käytäntöön (tai kokeiltavaksi) ja miten opintotyö muissakin suhteissa järjestetään. Jos niin tarvitaan, keskustellaan, miten voitaisiin hankkia uusia sopivia jäseniä. Myös olisi päätettävä illanviettojen ja juhlien järjestämisestä j.n.e.

Heti syyskokouksen jälkeen tehdään „opintokerhoilmoitus” TSL:lle. Ellei kerhon toimintaa vielä lokakuun loppuun men-

nessä ole saatu alkuun, on syytä asiasta ilmoittaa TSL:lle. *Tällaisen ilmoituksen tekeminen on aivan välttämätöntä, jos kerholle (tai opintoryhmälle) keväällä myönnettiin valtionavustusta.*

Joulun ja uudenvuoden ajaksi on ehkä paras keskeyttää opintotyö pariaksi viikoksi, koska useat jäsenet luultavasti haluavat käyttää tämän ajan muulla tavalla. Uudesta vuodesta voidaan sitäpaitsi mukavasti alkaa uusi lukukausi, jopa alkaa uuden aineen opiskelukiin, jos nimittäin syyskaudella on saatu edellinen aine loppuunkäsittelyksi.

Vuosikokouksen jälkeen voidaan opiskelutoimintaa ehkä jatkaa vielä jonkin aikaa. Miellyttävä tapa on päättää kerhon työkausi järjestämällä *lopettajaisillanvietto* tai oikein *-juhla*.

Kesätoiminta. Kerhot keskeyttävät opiskelutyönsä kesäajaksi. Mutta jos kerhon jäsenillä ei ole yhteistä toimintaa pitkänä kesä kautena, voi olla vaikea saada kerhoa syksyllä koolle. Suosittelemme sen vuoksi kerhon jäsenille, etenkin milloin järjestön kesätoiminta ei tarjoa tilaisuutta sellaiseen, yhteistä kesänviettoa. Voidaan esim. retkeillä saaristoon tai luonnonkauniille harjulle. Tavallisen kesänvieron ohessa voitaneen näillä retkillä harjoittaa keveämpää opiskeluakin, esim. lukea kaunokirjallisuutta, soittaa, lausua ja laulaa. Retkeilyjä voitaisiin järjestää myös esim. kaupunkeihin tai historiallisesti muistorikkaisiin paikkoihin ja tutustua matkalla seudun nähtävyyksiin ja, mikäli saadaan selostaja, seudun historiaan, oloihin j.n.e. Retket naapurikuntiin olisivat kunnallisiin asioihin innostuneille varmasti kiintoisia. Kesänvieron järjestelyissä voivat lähekkäin toimivat kerhot olla myös yhteistoiminnassa keskenään.

12. Opintokerhon talous.

Varojen hankkiminen. Opintokerho tarvitsee varoja lähinnä kirjojen ja opiskeluvälineiden ostoon, mutta myös muihin menoihin. Välttämättömien menojen määrä voidaan supistaa

melko vähiin, mutta on jokaisen kerhon kunakin työ kautena kuitenkin hankittava muita varoja ainakin yhtä paljon kuin mitä kerho saa tai anoo valtionavustuksena. Kerhon tärkeimmät tulolähteet ovat:

Jäsenmaksut. Kaikissa kerhoissa ei jäsenmaksuja kanneta. Niistä päättäminen jääkin kunkin kerhon asiaksi. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että jäsenmaksu sitoo jäsenen lähemmin kerhoon, joten suosittelemme kohtuullista jäsenmaksua. Se voidaan määrätä joko työvuosittain, lukukausittain tai kuukausittain suoritettavaksi, ja voi se olla esim. 5 mk luku- tai työkaudelta. (TSL:n toimistosta saadaan valmiita jäsenkortteja.)

Avustukset. On myös syytä pyytää avustusta siltä järjestöltä, jonka keskuudessa kerho toimii. Perusjärjestöillä on velvollisuuksia jäsentensä kehittämisessä, ja opintokerhojen avustaminen järjestöjen varoilla on paikallaan senkin vuoksi, että kerhon ostamat ja valtionavustuksena saamat kirjat on luovutettava paikkakunnan työväen kirjastolle. Kohtuullista olisi, että perusjärjestöt avustaisivat kerhoaan esim. 200 markalla työkautta kohden.

Muita tulolähteitä. Varojen hankkimiseksi voi kerho järjestää myös maksullisia iltamia. Lisäksi on mietittävä muitakin tulolähteitä.

Kerhojen valtionavustukset. Vuodesta 1921 alkaen on opintokerhotoiminnan edistämiseksi ollut käytettävänä erikoinen valtion määräraha. Näiden, samoin kuin luentotoimintaa varten myönnettyjen varojen käyttöä valvoo Valtion Luentolautakunta, jossa myös Työväen Sivistysliitto on edustettuna. Käytännöllisyyden vuoksi on Valtion Luentolautakunta järjestänyt asiat niin, että opintokerhotoimintaa ohjataan ja valtionavustuksia jaetaan kolmesta „luentotoimistosta”: Suomalaisesta, Ruotsalaisesta ja Työväen Sivistysliiton luentotoimistosta. Työväen kerhot hakevat avustusta TSL:n luentotoimistolta.

Valtionavustusta annetaan yleensä sidottuna kirjoina, korkeintaan 200 markkaa kerhoa (tai opintoryhmää) kohden. Valtionavustuksen saamiseen vaaditaan erinäisiä ehtoja, josta

avustusta hakevien ja sitä saaneiden kerhojen on, v. 1937 voimaantulleiden määräysten mukaan, otettava huomioon lähinnä seuraavat:

2) Opintokerhon opintokokouksia tulee pitää vähintään 12 työkauden aikana.

4) Valtionavustuksen pyytäjän tulee toteennäyttää, että se edellisenä vuotena tai kuluvana vuotena, jota varten avustusta anotaan, on käyttänyt tai varannut kirjojen ostoon, sidottamiseen, kerhonohjaajan palkkioon tai muuhun opintokerhotoimintaan vähintään yhtä paljon kuin mitä valtionavustusta pyydetään.

5) Opintokerhon tulee käyttää tietokirjallisuutta, opiskellen vakavasti tietojen hankkimiseksi (ei käytettävä yksinomaan kaunokirjallisuutta). Valtion avustamissa opintokerhoissa ei ole sallittava valtiollista yllytystä harjoittaa.

6) Kerhon tulee vuosittain laatia säädetyn kaavakkeen mukainen toimintakertomus.

7) Valtionavustuksena saadut kaunokirjalliset teokset sekä ne tietokirjat, joita ei ole hankittu kaikille kerhon jäsenille kappaleita eikä sääntöjen mukaan opiskeltua, on käyttämisen jälkeen, toimintavuoden kuluttua, luovutettava yleiselle kansankirjastolle (kunnan, seuran, yhdistyksen tai osaston, opiston kirjastolle), jota yleisö saa käyttää.

Ne tietokirjat, jotka kerhon jäsen on sääntöjen mukaan opiskellut, saa hän pitää omanaan.

8) Valtionavustusanomus on tehtävä ennen toukok. 15 päivää ja on hakemusta seurattava:

a) jäljennös säännöistä (jos noudatetaan TSL:n mallisääntöjä, riittää maininta siitä);

b) lyhyt kertomus edellisestä työvuodesta (jos sellaista on);

c) todistus siitä, että ennen valtionavustuksena saadut kirjat on käytetty 7. kohdassa määrättyllä tavalla sekä

d) luettelo halutuista kirjoista.

9) Toimintavuoden päätyttyä, viimeistään ennen seuraavan toukokuun 15 päivää, on annettava toimintakertomus sekä todistus kirjojen luovuttamisesta kirjastolle, kuten 7. kohdassa määrätään, uhalla, että muussa tapauksessa avustus rahana peritään takaisin.

Samalla kun nämä tiedot lähetetään, voidaan uusi valtionavustusanomus tehdä seuraavaa työ kautta varten.

Kun on esiintynyt epätietoisuutta siitä, voivatko ja millä edellytyksillä muun esitystaidon kuin lausunnan harjoittelua varten perustetut kerhot (esim. seuranäyttämö-, laulu- ja musiikkikerhot) päästä osallisiksi opintokerhoille kirjoina myönnettävästä valtionavustuksesta, on Valtion Luentolautakunta vielä hyväksynyt ohjeeksi tätä avustusta jakaville toimistoille seuraavat päätöslauselmat:

Laulukuorosta tai sen osasta muodostettu opintokerho voi saada valtionapua opintokerhoja varten myönnetystä määrärahasta, jos se järjestelmällisesti opiskellen harjoittelee laulu-kuoron työlle välttämättömiä tai tarpeellisia taitoja, sellaisia kuin nuoteista laulamista, kuoron johtamista, lausuntaa y.m.s. ja hankkii niihin läheisesti liittyviä tietoja, opiskellen lauluharjoitusten lisäksi esim. musiikkioppia tai musiikin historiaa sekä muutenkin täyttää Valtion Luentolautakunnan valtionapua saaville opintokerhoille asettamat määräykset. Valtionapuna laulukuoro-opintokerho voi saada myös opiskelussaan tarvittavia nuotteja.

Seuranäyttelijäin muodostama opintokerho voi saada valtionapua opintokerhoja varten myönnetystä määrärahasta, jos se järjestelmällisesti opiskellen harjoittelee sellaisia näyttelemiselle välttämättömiä tai tarpeellisia taitoja kuin plastiikkaa, näyttämöohjausta y.m.s. ja hankkii siihen läheisesti liittyviä tietoja, opiskellen näytelmäharjoitusten lisäksi esim. kirjallisuuden historiaa, näyttämötaiteen historiaa, tai lausuntaa, sekä muutenkin täyttää Valtion Luentolautakunnan valtionapua saaville opintokerhoille asettamat määräykset. Valtionapuna näytelmäopintokerho voi myös saada sivistyksellisesti arvokkaita näytelmiä.

Yksityiskohtaisemmat ohjeet valtionavustuksen hakemisesta antaa TSL toimisto keväisin samalla kuin se lähettää kerhoille asianomaiset lomakkeet.

Huomautamme tässä vain siitä, että kerhojen olisi itsensä laadittava luettelo niistä kirjoista, joita ne avustuksena haluavat. Kirjaluetteloa laadittaessa voidaan käyttää apuna TSL:n opintosuunnitelmia.

Kuntien avustukset. Samoin kuin valtio nykyisin tunnustaa velvollisuudekseen tukea myös aikuisten kehittämiseksi toimivaa kansansivistystyötä ja siihen erikoisryhmänä sisältyvää työ-

väen omatoimista sivistystyötä, samoin on kuntien velvollisuus ja niiden etujen mukaista sitä tukea. Opintokerhotkin voivat siis hyvällä syyllä anoa kunnalta avustusta. Parasta olisi, että määräraha haettaisiin yhtenä eränä kaikkia kunnan alueella toimivia työväen opintokerhoja ja muita työväen sivistysrientoja varten, ja sitten omassa keskuudessa tapahtuvien sovittelujen perusteella ratkaistaisiin, miten avustus jaetaan tai käytetään. Jos kunnassa toimii työväen sivistystyöjärjestö, huolehtii se anomuksen tekemisestä ja varojen jaosta tai käytöstä. Tämän toimikunnan puutteessa voinee sos.-dem. kunnallistoimikunta huolehtia asiasta tai on kunnan työväen opintokerhojen pidettävä yhteinen kokous ja tehtävä yhteinen anomus. Näiden anomusten perusteella tai ilman niitäkin tulee sos.-dem. valtuustoryhmien mahdollisuuksien mukaisesti huolehtia riittävän sivistysmäärärahan menoarvioon ottamisesta. (Kts. Työväen sivistystyöjärjestöt.)

Opintokerhon kirjanpito. Jokaisen kerhon on pidettävä tiiliä tuloistaan ja menoistaan. Sitä varten on hankittava n.s. italialainen tilikirja tai -vihko.

Tulopuolelle on silloin merkittävä: 1) jäsenmaksut, 2) valtionavustus (saatujen kirjojen arvo rahassa), 3) kaikki muut paitsi valtiolta saadut avustukset (siis esim. kunnalta, yhdistykseltä, järjestöiltä saadut raha-avustukset ja avustuksina saatujen kirjojen arvo rahassa), 4) jäsenten itsensä kerho-opiskelussa tarvitsemiensa kirjojen ostamiseen käyttämät varat, 5) pidentyistä juhlista, illanvietoista y.m.s. saatu puhdas tulo (iltamista on pidettävä eri tilit ja vain puhdas tulo on merkittävä tähän) ja 6) muut mahdolliset tulot.

Menoiksi merkitään: 1) opintokirjojen ostoon, opiskelulehtien tilaamiseen ja käsikirjaston kartuttamiseen käytetyt varat, 2) valtionavustuksena saatujen kirjojen hinta (valtionavustuksena saatujen kirjojen hinta merkitään siis sekä tulo- että menopuolelle, aivankuin kerho olisi saanut avustuksen rahassa ja sillä sitten ostanut kirjat), 3) muilta tahoilta avustuksena saadut kirjat (samalla tavalla kuin ed.), 4) tulopuolen 4. koh-

dassa mainittujen kirjojen hinta, 5) kirjakaapin tai -hyllyjen, kirjastotarpeiden, pöytä- ja tilikirjojen, paperin, vihkojen, kynien ostamiseen, kirjojen sidottamiseen, postimerkkeihin y.m.s. käytetyt varat, 6) kokoushuoneen mahdollinen vuokra, 7) opinto-ohjaajalle maksettu palkkio tai kerhon antama apuraha TSL:n opinto-ohjaajakursseille osallistumista varten ja 8) muut mahdolliset menot.

Jos kerhossa on useampia ryhmiä, voi tilivienteihin tehdä selvittävän merkinnän siitä, mille ryhmälle ostos on tarkoitettu (main. esim. ryhmän numero). Siten saadaan tileistä selväksi, kuinka paljon kunkin ryhmän tarpeisiin on käytetty.

Liitämme tähän näytteen TSL:lle lähetetyn kevätkertomuksen tiliselvityksestä, joka havainnollistaa edelläolevaa.

Yhteenvedo kerhon tileistä:

Tulot:

Kassa työkauden alussa	Mk	—:—
Valtionavustus (kirjojen arvo)	„	200:—
Jäsenet maksaneet kirjoista y.m. opiskelutarpeista	„	241:—
Lahjaksi saatujen kirjojen arvo	„	—:—
Jäsenmaksuja	„	60:—
Avustuksia (kunnalta, yhdistykseltä y.m.)	„	150:—
Iltamatuloja	„	147:25
Muita tuloja	„	—:—
.....	„	—:—

Yhteensä Mk 798:25

Menot:

Kirjojen ostamiseen ja sitomiseen	Mk	160:—
Valtionavustus (kirjojen arvo)	„	200:—
Jäsenten kirjat y.m. opiskelutarpeet	„	241:—
Lahjaksi saatuja kirjoja	„	—:—
Vuokramenoja	„	—:—
Muita menoja	„	51:—
Apuraha opinto-ohjaajalle TSL:n kursseille osallistumista varten	„	75:—
Kassa työkauden lopussa	„	71:25

Yhteensä Mk 798:25

Opintokerhon arkistonhoito. TSL:n toimistoon lähetetyistä tiedonannoista, kertomuksista ja valtionapuhakemuksista on otettava jäljennökset kerhon arkistoa varten. Edelleen on arkistossa säilytettävä kerholle saapuneet kirjeet ja kiertokirjeet, jäljennökset lähetetyistä kirjeistä, (mikäli jäljennöksiä on otettu) sekä yleensä kerhon vanhat asiapaperit, pöytä- ja tili-kirjat. Asiapaperit säilytetään parhaiten n.s. kirjeenvaihto- tahi arkistokansissa. Arkistossa on, joko kansissa tai mieluummin vuosikerroiksi sidottuina, säilytettävä myös kerhon toverilehdet. Kerhon on päätettävä, kenen huolehdittavaksi arkistonhoito annetaan.

13. Yhteistyö muun vapaan sivistystyön kanssa.

Kerhotyössä voidaan ja on syytä käyttää apuna muitakin vapaan sivistystyön muotoja. Tässä tulee lähinnä kysymykseen yhteistyö kirjastojen ja luentotoiminnan kanssa sekä radion välittämien esitysten hyväksikäyttö.

Opintokerhot ja kirjastot. Kerhotyö nojautuu etupäässä kirjojen lukemiseen ja käyttöön. Näin tarvitsevatkin opintokerhot kunkin opintokauden opintoainetta käsittelevän kirjallisuuden lisäksi yleisiä hakuteoksia, opinto- ja kirjallisuusoppaita sekä lausunta- ja lukemistokokoelmia. Jokaiselle kerholle kertyy aikaa myöten sängen runsaasti tällaista kirjallisuutta. Kun valtionavustuskin saadaan kirjoina ja kun ne avustusehtojen mukaan on yleensä luovutettava jollekin kirjastolle, johtaa käytäntö työväen kerhot läheiseen yhteistyöhön työväenyhdistysten kirjastojen kanssa, tai jos yhdistyksellä ei ole kirjastoa, perustamaan oman *opintokerhokirjaston*. Näiden työväen kirjastojen (myös opintokerhokirjastojen) hoito-ohjeita annetaan TSL:n erikoisoppaassa „Työväen kirjastot ja niiden hoito” (jaetaan ilmaiseksi).

Kerhojen olisi myös oltava yhteistyössä kunnan kirjastojen kanssa. Nämä kirjastot voisivat esim. antaa kerhoille oikeuden lainata useampia opiskelussa tarvittavia kirjoja lukukaudeksi kerrallaan.

Hakuteosten käytön harjoittelu. Käsikirjastosta on kerholle vastaavaa hyötyä vain siinä tapauksessa, että kerholaiset osaavat jatkuvasti käyttää kirjastossa olevia lähde- ja hakuteoksia. Tällaisen *kirjojen käytön taidon* saavuttaa itseopiskelija vähitellen opintotyönsä tuloksena, mutta voidaan sitä myös järjestelmällisesti harjoitella. Maisteri Helle Cannelin antaa teoksissaan „Kirjat ja tiedot” ja „Johdatus kirjallisuuteen” ohjeita tämän harjoittelun järjestämisestä. Kerhot voisivat muun opintotyönsä ohessa toimeenpanna esim. huoneessa, jossa kirjasto sijaitsee, harjoittelukoukkuksia, jolloin luetaan Cannelinin mainitut kirjaset ja koetetaan tutustua kirjastossa oleviin tärkeimpiin hakuteoksiin opaskirjasissa esitettyjä neuvoja hyväksi käyttäen.

Opintokerhotyö ja luentotoiminta. Nämä molemmat vaapaan sivistystyön arvokkaat muodot olisi saatava läheisempään kosketukseen toistensa kanssa. Opintokerhon menestykselliselle toiminnalle olisi erittäin merkityksellistä saada paikkakunnalle luennoitsija, joka esitelmöisi opiskeltavasta aineesta. Kaupungeissa, joissa yleensä on luennoitsijavoimia, onkin tämä helpommin aikaansaattavissa. Vaikeampi on luentoja järjestää maaseudulla. Mutta sielläkin voidaan asia monessa tapauksessa järjestää. Myös eräät kunnat avustavat yleistä luentotoimintaa. Kuitenkin on huomattava, ettei yksistään opintokerhoa varten voida lähettää luennoitsijaa, sillä se tulisi suhteettoman kalliiksi, vaan on paikkakunnan muidenkin työväenjärjestöjen yhdyttävä yhteistoimintaan tätä tarkoitusta varten. Jos kunnassa toimii työväen sivistystyöjärjestö, järjestää se nämä asiat. Lähempiä ohjeita luentojen järjestämisestä antaa ja luennoitsijoita välittää TSL:n luentotoimisto.

Opintokerhot ja radio. Opintokerhotyötä ohjaavat keskusjärjestöt, myös TSL, ovat käyttäneet opintokerhotyön neu-

vonnassa apunaan radiota. Maamme yleisradio tulee vastaisuudessaakin lähettämään sekä opintokerhotyötä että kerhojen opiskeluaineita käsitteleviä esitelmiä. Yleisradiomme muissakin esitelmissä ja esitelmäsarjoissa voi olla paljon sellaista, jota kerhot voivat käyttää opintotyössä apuna. Samoin voivat lausuntaa opiskelevat kerhot kuunnella radion välittämää lausujain esityksiä. Aina silloin, kun radiossa esitetään jotain kerhoille kiintoisaa, olisi kerhojen kokoukset koetettava järjestää sellaisiin huoneistoihin, joissa on radio ja kovaaääninen. Radioesitystenkin johdosta on keskusteltava.

14. TSL:n kerhoneuvonnan hyväksikäyttäminen.

Kerhojen jatkuva yhteys TSL:n kanssa. TSL:n kerhoneuvonta perustuu hyvin suuressa määrin niihin tietoihin, joita kerhot liitolle lähettävät. Tämän vuoksi ja myös siksi, että vältyttäisiin tarpeettomasta kirjeenvaihdosta, on kerhojen aikanaan annettava pyydetyt tiedot, ilmoitukset ja kertomukset. TSL lähettää silloin tällöin myös kiertokirjeitä kerhoille. Ne on kerhon kokouksissa käsiteltävä ja sen jälkeen säilytettävä. Kerho ja opinto-ohjaaja voivat luottamuksellisesti pyytää liitolta tarvittavia neuvoja. Mitä läheisemmäksi voidaan kehittää tämä kerhojen ja liiton välinen kirjeellinen yhteys, sitä helpompi on liiton ohjata kerhotyötä.

Työläisopiskelija. TSL:n neuvontatyön parhaimpia välineitä on liiton ja työväen opintokerhojen äänenkannattaja Työläisopiskelija. Jokaisen kerhon olisi *huolehdittava sen levittämisestä* ja valittava sitä varten *asiamies*. Lehden *kirjeenvaihtajana* toimii tavallisesti opinto-ohjaaja (kts. opinto-ohjaaja). TSL lähettää ilmaiseksi yhden vuosikerran lehteä jokaiselle kerholle. Se on tarkoitettu lähinnä arkistokappaleeksi ja tulisi kerhon huolehtia siitä, että joko kerhon yhteisillä tai jäsenten omilla

varoilla tilataan riittävä määrä lehteä kerhon jäsenten vapaasti luettavaksi ja kotona säilytettäväksi. Työläisopiskelijan numeroiden ja aikaisempien vuosikertojen säilyttäminen on tärkeää siksi, että ne m.m. sisältävät jatkuvasti huomioonotettavaa kerhoneuvontaa, johon TSL:n toimisto voi viitata sekä yksityisissä neuvontakirjeissä että kiertokirjeissä.

Järjestäjien neuvontamatkat. Kun TSL:n taholta ilmoitetaan kerholle liiton kerhoneuvojan (jona toimii lähinnä järjestäjä) saapuvan paikkakunnalle, on kerhon järjestettävä siksi illaksi (tai päiväksi) tavallinen opintokokous. Jos neuvojalle järjestetään tilaisuus olla opintokokouksessa mukana, voi hän parhaiten tehdä huomioita ja antaa tarpeellista ohjausta. Neuvojalle on myös varattava mahdollisuus neuvotella kerhon toimihenkilöiden kanssa sekä tarkastaa pöytä- ja tilikirjat. Lisäksi voidaan, jos se katsotaan tarpeelliseksi, järjestää ja hyvin ilmoittaa yleinen *puhetilaisuus*. Siinä tapauksessa, että kerho nukkuu, on ohjaajan tai jonkun muun toverin koetettava saada entisiä jäseniä ja toimihenkilöitä koolle vanhojen asioiden selvittelyä ja kerhon mahdollista henkiin herättämistä varten. Tällöinkin on tärkeitä tuoda pöytä- ja tilikirjat y.m. neuvottelutilaisuuteen. Jos kerhoa ei paikkakunnalla ole, on ennen järjestäjän saapumista valmisteltava kerhon perustamista siten kuin aikaisemmin on jo neuvottu. Kaikki se, mitä edellä on sanottu, on huomioonotettava myös silloin, kun esim. paikallisen sivistystoimikunnan toimihenkilö saapuu kerhoneuvontatarkoituksessa paikkakunnalle.

Opintopäivät. TSL järjestää opintopäiviä joko omasta aloitteestaan tai yhteistyössä kerhojen ja sivistystyöjärjestöjen kanssa. Opintopäivien tarkoituksena on opintokerho- ja muun itseopiskelutyön tunnetuksi tekeminen ja sivistystyöneuvonta ennenkaikkea siten, että keskustellaan havainnoista ja kokemuksista, joita osanottajat käytännöllisessä kerhotyössä ovat saavuttaneet. Tavallisesti järjestetään näitä päiviä paikkakunnille, joilla ja joiden ympäristössä toimii runsaammin kerhoja. Ne kestävät 1—2 päivää, esim. lauantai-iltapäivän ja sunnun-

tain. Opintopäivien ohjelmaan sisältyy tavallisesti myös pari luentoa ja illaksi voidaan järjestää valistusjuhla, jossa kerhotoytä tehdään tunnetuksi. Kaikkien asianomaisen alueen kerhojen tulisi lähettää osanottajia opintopäiville ja evästää heitä esittämään kerhon tekemiä havaintoja. Opintopäivillä annetaan myös neuvoja kerhojen perustamisesta ja opiskelutyön järjestämisestä sekä keskustellaan erinäisistä työväen sivistystyökyksyksistä, joten muutkin kuin kerhotyössä mukana olevat voivat niihin osallistua.

Opinto-ohjaajakurssit. TSL järjestää kahdenlaisia opinto-ohjaajakursseja: *yleiskursseja* eri puolille maata ja *erikoiskursseja* tavallisesti Työväen Akatemian huoneistoon. Molempien kurssien varsinaisena tarkoituksena on itseopiskelu- ja opinto-kerhotyön yleinen neuvonta sekä opinto-ohjaajien kasvattaminen. Yleiskurssien osanottajat tutustutetaan samalla niiden (siis useampien) tiedonalojen alkeisiin, joita työväki yhteiskunnallisessa toiminnassaan ja tietuelämässään kipeimmin kaipaa ja jotka tiedonalat ovat myös työväen opinnoissa eniten suosittuja. Erikoiskursseilla taasen varsinkin luennot keskitetään johonkin erikoiseen aineeseen tai aineryhmään. Kerhojen olisi aina, milloin siihen vain vähänkin tilaisuutta avautuu, *lähetettävä ja avustettava* osanottajia näille kursseille. Kursseille voivat osanottajia lähettää myös sellaiset järjestöt, jotka suunnittelevat kerhon perustamista.

15. Opintokerhojen yhteistoiminta ja paikalliset työväen sivistystyöjärjestöt.

Opintokerhojen yhteistoiminta. Lähekkäin toimivat kerhot voivat myös olla yhteistoiminnassa keskenään ja vieraila toistensa luona. Jotta näihin vierailuihin saataisiin kerhotyön kannalta jotakin opittavaa, olisi toveriseurustelun ja ohjelman-

suorituksen ohessa hyvä järjestää vieraille näytteeksi tavallinen opintokokous. Kerhot voivat myös pitää yhteisiä kokouksia joko opintopäivien muodossa tai niin, että pidetään vain yhteinen seurustelutilaisuus, jossa jokaisen kerhon puolesta esitetään jotakin ohjelmaa. Näitä kokouksia voidaan järjestää kesälläkin. Tällöin on luonnollisesti ohjelman oltava kesäistä ja kokoukset pidettävä kauniin luonnon helmassa. — Reippaasti toimiva kerho voi myös tehdä „hyökkäysretken” jollekin muulle paikkakunnalle kotikunnan alueella ja pitää siellä kerhon perustamista tarkoittavan neuvottelukokouksen ja toimeenpanna valistusilteman valloittaakseen uutta maaperää opintokerholiikkeelle.

Työväen sivistystyöjärjestöt. Paikalliset, mieluummin yhtä kuntaa käsittävät ja myös kuntien avustusta nauttivat työväen sivistystyöjärjestöt ovat osoittautuneet erittäin hyödyllisiksi TSL:n johtamalle opintokerhotyölle ja liiton toiminnan vastaiselle kehitykselle. Suurillakaan työvoimilla ja taloudellisilla edellytyksillä varustettu keskustoimisto ei voisi, itseopiskelutoiminnan yleistettyä joka kolkassa tapahtuvaksi, välittömästi kiinnittää riittävää huomiota sivistystoiminnan elvyttämiseen ja opintotyön järjestämiseen eri paikkakunnilla. Sen voi tehdä vain tarkoituksenmukaisesti järjestetty paikallinen toimielin. Siksi onkin TSL:n toiminta vähitellen kehitettävä ensi sijassa paikallisten työväen sivistystyöjärjestöjen työskentelyyn ja työn ohjaamiseen perustuvaksi. Kokemus onkin osoittanut, että niissä kunnissa, joihin on perustettu paikallinen työväen sivistystyöjärjestö ja sille saatu avustuksia m.m. kunnalta, on runsaasti uusia opintokerhoja syntynyt ja opintokerhojen työ yleensä vakiintunut sekä muukin työväen sivistystyö edistynyt.

Sivistystyöjärjestö muodostetaan siten, että siihen liittyvät tietyltä alueelta kaikki työväen rekisteröidyt järjestöt ja osastot, jotka pääjärjestönsä välityksellä ovat liittyneet Työväen Sivistysliittoon. Liittyneet järjestöt valitsevat sääntömääräiset edustajansa sivistystyöjärjestön edustajistoon, joka kokoontuu vähintään kaksi kertaa työkaudessa, nim. *vuosikokoukseen ja syyskokoukseen*. Sivistystyöjärjestön asioita hoitaa toimikunta, jonka

muodostavat vuosikokouksessa vuodeksi kerrallaan valitut puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja sihteeri sekä näiden lisäksi kaksi muuta varsinaista ja kaksi varajäsentä.

Aloitteen sivistystyöjärjestöjen perustamiseksi voi luonnollisesti tehdä mikä paikallinen järjestö tahansa. Useimmissa tapauksissa soveltunee kuitenkin aloitteentekijäksi parhaiten sos.-dem. kunnallistoimikunta, ammatillinen paikallisjärjestö t.m.s. Lähempiä ohjeita sivistystyöjärjestön perustamisesta ja sen toiminnan järjestämisestä saa TSL:n toimistosta.

16. Mallisäännöt jonkin yhdistyksen keskuudessa toimivia opintokerhoja varten.

(Opintokerhon täydellinen nimi.)

Säännöt.

1 §.
opintokerho työskentelee
..... yhdistyksen (osaston) keskuudessa.

2 §. Opintokerhon tarkoituksena on jäsentensä kehittäminen yhteisen opiskelun ja sivistävän seurustelun avulla.

3 §. Pääyhdistys vahvistaa opintokerhon säännöt ja niihin tehdyt muutokset.

4 §. Opintokerho on pääyhdistykselle vastuunalainen toiminnastaan ja sen on annettava yhdistykselle lausuntoja ja selityksiä, milloin tämä niitä vaatii.

5 §. Opintokerhon tilikausi päättyy huhtikuun 30 p:nä.

Opintokerhon työkausi alkaa kesällä tai syksyllä ja päättyy keväällä huhti- tai toukokuussa.

6 §. Pääyhdistys valitsee yhden tilintarkastajan ja yhden varatilintarkastajan, joka opintokerhon valitseman tilintarkastajan kanssa tarkastaa opintokerhon kirjavara-astot ja kuluneen tilikauden tilit sekä laatii tarkastuskertomuksen ennen kerhon vuosikokousta.

7 §. Opintokerhon opintotyötä ohjaa opinto-ohjaaja, joka on velvollinen työkauden alussa lähettämään Työväen Sivistysliitolle tiedoituksia suunnitellusta ja työkauden lopussa kerhon suorittamasta opintotoiminnasta.

8 §. Jos opintokerhon jäsenluku kasvaa yli 20, voi se jakaantua kahteen tai useampaan opintoryhmään, joilla on yhteinen toimikunta ja yhteiset viralliset kokoukset, mutta jotka opintotyössään toimivat itsenäisesti oman opinto-ohjaajansa johdolla.

9 §. Opintokerhon käytännöllisiä asioita hoitaa ja valmistaa toimikunta, jonka muodostavat puheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja ja opinto-ohjaaja tai opinto-ohjaajat.

10 §. Menojensa peittämiseksi voi opintokerho koota määrättyjä maksuja jäseniltään ja hankkia varoja muilla sopivilla keinoilla.

11 §. Opintokerhon vuosikokous pidetään tilikauden päätyttyä, viimeistään toukokuun 10 p:nä, ja käsitellään siinä seuraavat asiat:

a) Esitetään toiminta- ja tilikertomukset päätyneeltä tilikaudelta.

b) Päätetään vastuuvapauden myöntämisestä toimikunnalle.

c) Valitaan puheenjohtaja, sihteeri ja rahastonhoitaja seuraavaa työkautta varten.

d) Valitaan yksi tilintarkastaja ja yksi varatilintarkastaja alkanutta työkautta varten.

e) Keskustellaan ja päätetään seuraavan työkauden opinto-ohjelmasta ja valitaan tarpeellinen määrä opinto-ohjaajia.

f) Päätetään kirjojen tilaamisesta.

g) Keskustellaan ja päätetään varojen hankkimisesta.

h) Päätetään valtionavustuksen hakemisesta.

i) Päätetään kerhon muista kokouskutsussa mainituista asioista.

12 §. Opintokerhon syyskokous pidetään ennen uuden opinto-kauden alkua ja käsitellään siinä seuraavat asiat:

a) Päätetään lähemmin alkavan työkauden työn järjestämisestä, m.m. säännöllisesti pidettävien opintokokouksien ajasta ja paikasta sekä ilmoituksen tekemisestä Työväen Sivistysliitolle.

b) Päätetään kerhon muista, kokouskutsussa mainituista asioista.

13 §. Muita virallisia kokouksia voidaan pitää tarpeen vaatiessa.

14 §. Opintokokouksia pidetään vähintään kaksi kertaa kuukaudessa ja on niistä jäsenille hyvissä ajoin tieto annettava.

Jokaisessa kokouksessa on sovittava seuraavan kokouksen ohjelmasta.

15 §. Jokaisen opintokerhon jäseneksi ilmoittautunut sitoutuu suorittamaan opintotyössä esiintyviä tehtäviä. Opinto-ohjaajan on valvottava, että opintovelvollisuutta järjestelmän mukaisesti suoritetaan.

16 §. Opintokerhon kirjoja ja muuta omaisuutta on kerhon jäsen velvollinen pitämään huolellisesti. Tuottamansa vahingot on hänen korvattava.

17 §. Työkauden lopussa on opintokerhon omistamat kirjat luovutettava pääyhdistyksen tai opintokerhon kirjastoon.

18 §. Opintokerhoa ei saa hajoittaa niinkauan kun on olemassa vähintään 5 henkilöä, jotka haluavat jatkaa sen työtä.

19 §. Jos opintokerho lopettaa toimintansa, on sen jäljelle jääneet varat ja muu omaisuus luovutettava pääyhdistykselle. Kuitenkaan ei yhdistys vastaa kerhon veloista ja sitoumuksista.

17. Mallisäännöt itsenäisiä opintokerhoja varten.

(Sopivat myös kerhoille, jotka haluavat tulla rekisteröidyksi.)

(Opintokerhon täydellinen nimi.)

Säännöt.

1 §.

(Täydellinen nimi.)

on itsenäinen yhdistys.

Sen kotipaikka on kunta (kaupunki).

2 §. Opintokerhon tarkoituksena on jäsentensä kehittäminen yhteisen opiskelun ja sivistävän seurustelun avulla.

3 §. Tarkoitustaan toteuttamaan opintokerho pyrkii: toimeenpanemalla opintokokouksia, luentotilaisuuksia ja kursseja;

pitämällä yleisiä iltamia ja juhlia, joissa jäsenet saavat tilaisuuden esiintyä;

kaikilla muilla luvallisilla tavoilla.

4 §. Opintokerhon jäseneksi voi yhtyä jokainen henkilö, jonka johtokunta hyväksyy.

Jokainen, joka ilmoittautuu opintokerhon jäseneksi, sitoutuu suorittamaan opintotyössä esiintyviä tehtäviä.

Liittyessään opintokerhoon suorittaa jäsen sisäänkirjoitusmaksuna mk.

Jokaisen jäsenen on sitäpaitsi suoritettava vakinaisia ja ylimääräisiä jäsenmaksuja, joiden suuruudesta ja kantotavasta päätetään vuosikokouksessa.

Opintokerhon kirjoja ja muuta omaisuutta on kerhon jäsen velvollinen pitämään huolellisesti. Tuottamansa vahingot on hänen korvattava.

Johtokunnalla on oikeus erottaa jäsen, jos hän rikkoo näitä sääntöjä vastaan tai muuten on sopimaton jäsenenä olemaan.

5 §. Jos opintokerhon jäsenluku kasvaa yli 20, voi kerho jakaantua kahteen tai useampaan alaryhmään, joilla on yhteinen johtokunta ja yhteiset viralliset kokoukset, mutta jotka opintotyössään toimivat itsenäisesti oman opinto-ohjaajansa johdolla.

6 §. Opintokerhon tilivuosi päättyy huhtikuun 30 p:nä. Kerhon opintokausi alkaa kesällä tai syksyllä ja päättyy keväällä, huhti- tai toukokuussa.

7 §. Opintokerhon hallituksena on johtokunta, jonka muodostavat vuosikokouksessa vuodeksi kerrallaan valitut puheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja ja opinto-ohjaaja tai opinto-ohjaajat. Jos kaksi tai useampia näistä toimista yhdistetään saman henkilön hoidettaviksi, valitaan johtokuntaan vastaavasti lisjäseniä, kunnes sen jäsenluku on vähintään neljä.

Jos kerho on jakautunut alaryhmiin, kuuluvat kaikkien ryhmien opinto-ohjaajat johtokuntaan.

8 §. Puheenjohtaja ja sihteeri yhdessä kirjoittavat opintokerhon nimen.

9 §. Opinto-ohjaaja ohjaa kerhon opintotoimintaa ja valvoo, että opintotyövelvollisuuksia järjestelmänmukaisesti suoritetaan.

Opinto-ohjaaja on velvollinen lähettämään Työväen Sivistysliitolle tiedoituksia opintokauden alussa kerhon suunnittelemasta ja työkauden lopussa sen suorittamasta opintotyöstä sekä muulloinkin, kun TSL niitä vaatii.

10 §. Opintokerho pitää vuodessa vähintään kaksi virallista kokousta: syyskokouksen ennen uuden opintokauden alkua ja vuosikokouksen tilikauden päätyttyä, viimeistään toukokuun 10 p:nä.

Muita virallisia kokouksia voidaan pitää tarpeen vaatiessa.

11 §. Vuosikokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

- a) esitetään toiminta- ja tilikertomukset päättyneeltä tilikaudelta;
- b) päätetään vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle;
- c) valitaan seuraavaa työkautta varten johtokunnan jäsenet — puheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja ja opinto-ohjaaja tai, jos kerholla on alaryhmiä, niille kullekin opinto-ohjaajansa;
- d) valitaan kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa alkanutta tilivuotta varten;
- e) keskustellaan ja päätetään seuraavan työkauden opinto-ohjelmasta;
- f) päätetään kirjojen ostamisesta;
- g) päätetään jäsenmaksuista ja varojen hankkimisesta;
- h) päätetään valtion avustuksen hakemisesta;
- i) päätetään kerhon muista, kokouskutsussa mainituista asioista.

12 §. Opintokerhon syyskokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

- a) otetaan vastaan uusia jäseniä;
- b) päätetään lähemmin alkavan opintokauden työn järjestämisestä;
- c) päätetään kerhon muista, kokouskutsussa mainituista asioista.

13 §. Opintokerhon virallisiin kokouksiin on puheenjohtajan annettava kutsu vähintään viikkoa ennen kokousta opintokerhon huoneiston seinään kiinnitetyillä tiedonannoilla, joissa esille tulevat asiat on mainittu.

Samalla tavalla annetaan muut tiedot kerhon jäsenille.

Johtokunnalla on kuitenkin valta päättää, onko kokouskutsu ja muut tiedonannot sen ohella jollakin muulla tavalla kerhon jäsenille toimitettava.

14 §. Opintokokouksia on pidettävä vähintään kaksi kertaa kuukaudessa

Jokaisessa kokouksessa on sovittava seuraavan kokouksen ohjelmasta.

Ellei syyskokouksessa ole asiasta kiinteästi päätetty, on kuskakin opintokokouksessa sovittava seuraavan kokouksen paikasta ja ajasta.

15 §. Muutoksia näihin sääntöihin voidaan tehdä ainoastaan opintokerhon vuosikokouksessa, ja pitää päätöstä, jotta se pääsisi voimaan, kannattaa vähintään kaikista äänestuksessa annetuista äänistä.

16 §. Opintokerhoa ei saa hajoittaa, niinkauan kun on ole-
massa vähintään 5 jäsentä, jotka haluavat jatkaa sen työtä.

17 §. Jos opintokerho lopettaa toimintansa, ovat sen jäljelle
jääneet varat ja muu omaisuus luovutettavat

Huomautuksia.

8 § on tarpeellinen, jos kerho haluaa määrätä, että kaksi hen-
kilöä (puheenjohtaja ja sihteeri) yhdessä kirjoittavat kerhon ni-
men, sillä yhdistyslaissa sanotaan: „ellei yhdistyksen säännöissä
ole toisin määrätty, kirjoittakoon hallituksen puheenjohtaja yh-
distyksen nimen”. Jos kerhoa ei rekisteröidä, on pykälä tarpeen-
ton ja voidaan se poistaa kokonaan.

Ellei opintokerho halua tulla rekisteröidyksi, olisi 15 §:lle an-
nettava seuraava sanamuoto:

„Muutoksia näihin sääntöihin voidaan tehdä ainoastaan
opintokerhon vuosikokouksessa ja on Työväen Sivistysliiton
opintojohtokunnan vahvistettava ne.”

Asiahakemisto.

Ainevalinta	25—42
Ajankohtaiset opintoaineet	37—39
Alkava opintokerho	28—31
Alustukset	46—47
Ammattiosastojen kerhot	32—33
Arkistonhoito	21, 69
Arvostelun suorittaminen	49—51
Asiamies, „Työläisopiskelijan”	71
Avustukset	16, 64—67, 74
Ennakkovalmistelu, kerhon perustamisen	21—22
Ensimm. opintokokous	24
Esitelmät	46—47
Esitystaidon opiskelu	30—31, 56—57
Hakuteosten käyttö	52—53, 70
Harjoittelu	30, 44—45, 56
Havaintovälineet	43—44
Huoneisto	59—60
Ikä, kerholaisten	17, 26
Illanvietot, iltamat ja juhlat	13, 61—62, 64
Ilmoittautuminen TSL:lle	14, 15—16, 18, 24—25, 71
Itsenäiset kerhot	12, 77—80
Itseopiskelu	6—7
Joululoma	63
Jäsenet	8, 16—18, 29
Jäsenmaksut	64
Kartat	43
Kaunokirjallisuus	29—30, 38, 54—55
Kerholehdet	36, 48, 61
Kerhoneuvonta	19, 22, 71—73
Kerhon numero	14, 25

Keskustelu	48—49
Keskustelukerho	28—29
Keskustelukysymykset	61
Kesätoiminta	63
Kevätkertomus	16, 65
Kirjanpito, kerhon	67—68
Kirjasto	21, 69—70
Kirjeenvaihtaja	18
Kirjeellinen opiskelu	19, 46, 56, 58—59
Kirjoitelmat	48
Kotipaikka, kerhon	26
Kunnanavustus	66—67
Kurssikerho	55—56
Kuuntelemisen taito	48—49
Kysely	45—46
Käytännölliset aineet	30, 55—56
Laulu ja soitto	60
Lausunta lisäohjelmalla	56, 61
Lausunta opintoaineena	56—57, 61
Leikki	61
Lisäohjelma	37, 57
Lisäteokset	43, 46—47, 69—70
Luentotoiminta	70
Luku- ja selostuskerho	54, 57—58
Lukuterho, varhaisnuorten	36—37
Lähdekirjat	43, 46—47, 69—70
Mallisäännöt	12, 14—15, 23, 75—80
Merkintälistat	22, 25
Muistivihko, kerholaisten	44
Muistivihko, ohjaajan	18
Musta taulu	43, 56
Naisosastojen kerhot	34
Neuvontamatkat	72
Opintokerho ja itseopiskelija	8—9
Opintokerho ja järjestö	9—11
Opintokerhojen järjestö rakenne	11—16

Opintokerhojen merkitys	8—11
Opintokerhon käsite	7— 8
Opintokerhon perustaminen	21—25
Opintokerhotyön asema	5— 6
Opintokerhotyön vaikutukset	9—11
Opintokokoukset	14—15, 59—61, 65
Opintomenetelmän merkitys	51—52
Opintomenetelmät	54—59
Opintomuodot	44—51
Opinto-ohjaaja	17—18, 53—54
Opinto-ohjaajakurssit	19—20, 73
Opinto-ohjaajan valmistautuminen	18—20
Opinto-ohjaajien kerho	19
Opinto-ohjaajien kirjukurssi	19
Opintopäivät	71—72
Opintoryhmät	13—14, 23
Opintosuunnitelmien merkitys	27—28
Opintosuunnitelmien käyttäminen	52—53
Opintosuuntaustarpeet, perusjärjestöjen	31—37
Opintotottumus	26—27
Opintovälineet	42—44
Pakinapöytäkirja	36, 42, 60—61
Peruskirja	31, 43, 55, 57, 65
Perustava kokous	22—24
Pienviljelijäosastojen kerhot	35
Puheenjohtaja	20, 60
Puhetaidon opiskelu	29, 37
Päiväkirja	60
Pääaine	14, 57
Pöytäkirja	20, 42
Pöytäkirjuri	20
Radio	70—71
Rahastonhoitaja	20—21, 63—69
Raittiusliiton kerhot	35
Selostukset	46—47, 57—58
Sihteeri	20

Sivistystyöjärjestöt	74—75
Suunnitelmallisuus, opintotyön	7, 8, 29
Syysilmoitus	24
Syyskokous	15, 21, 62—63
Talous	63—69
Tehostettu kirjeopistokerho	58—59
Tietopuoliset aineet	31, 57—58
Toimihenkilöt, kerhon	15, 17—21
Toimikunta	13, 21, 24
Toimintavälineet	42
Tutkintoluvut	46
Työkausi	15—16, 62—63
Työläisnuoriso-osastojen kerhot	33—34
„Työläisopiskelija”	18, 23, 71—72
Työväen opintokerhotyön kehitys	6
Työväenyhdistysten kerhot	31—32
Työyhteisö	7, 8
Urheiluseurojen kerhot	34—35
Valistusjärjestöjen Opintotoimikunta	25
Valtionavustus	6, 9, 23, 64—65
Valtion Luentolautakunta	16, 56, 64—66
Vapaa ainevalinta	25—26
Varhaisnuorison kerhot	35—37
Varojen hankkiminen	63—64
Viralliset kokoukset	15
Vuosikokous	15, 21, 62—63
Yhdistysrekisteriin ilmoittautuminen	12—13
Yhdistysten alaiset kerhot	12, 75—77
Yhteinen opintoaine	25
Yhteistoiminta, kerhojen	73—74
Yhteistyö muun kansansivistystyön kanssa	69—70
Yhteys TSL:oon	12, 15—16, 18, 71—73
Yleinen kerho, varhaisnuorten	36
Yleisohjelmainen kerho	28
Yleissivistykselliset aineet	39—42
Ääneen lukeminen	44

TYÖLÄISOPISKELIJA

Työväen Sivistysliiton äänenkannattaja

Sisältää kirjoituksia

sivistys- ja kulttuuriharrastuksista, työväen erilaisista pyrkimyksistä, tieteestä, taiteesta ja kirjallisuudesta, opinto- ja kirjastotoiminnasta, elokuvista ja näyttämötaiteesta sekä muista työläispiirejä kiinnostavista ajankohdaisista ynnä muista kysymyksistä.

TYÖLÄISOPISKELIJA

ilmestyy kerran kuukaudessa paitsi keuhällä eli 9 numerona.

Tilauksia ottavat vastaan *Työväen Sivistysliiton* toimisto (Helsinki P., Paasivuorenkatu 5, postisiirtotili 6211), lehden asiamiehet ja kaikki postitoimistot.

Asiamiesehdot y.m. tilaushankintapaperit saa pyydettyäessä TSL:n toimistosta.